

Avrupa Birliği'nin Koronavirüs Salgını ve Rusya-Ukrayna Savaşı Sonrası Yaşadığı Sosyoekonomik ve Kültürel Sorunlar

Socioeconomic and Cultural Problems of the European Union after the Coronavirus Pandemic and the Russian-Ukrainian War

Turgut ÇILGIN^a

ÖZ

^aYüksek Lisans Mezunu (MSc), Kocaeli Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi, Kocaeli, Türkiye / Master's Degree, Kocaeli University, Labour Economics, Kocaeli, Türkiye
ORCID:
0000-0003-1629-9759

E-posta/E-mail:
turgutcilgin@gmail.com

Sorumlu Yazar
Corresponding Author
Turgut ÇILGIN

Makale Türü
Article Type
Araştırma Makalesi
Research Article

Geliş Tarihi
Received
25.06.2024

Kabul Tarihi
Accepted
02.09.2024

ROR ID
0411seq30

Amaç –Koronavirüs Salgını ve Ukrayna Savaşı gibi tüm dünyayı etkileyen ve tarihi değişimlere neden olan çok önemli iki faktörün Avrupa Birliği üzerindeki sosyoekonomik ve kültürel açıdan olumsuz etkileri ve bunun sonucu oluşan sorunların çözümü için geliştirilen politikalar araştırılmıştır

Yöntem–Bu makalenin yazılmasında nitel araştırma yöntemlerinden literatür taraması ve doküman incelemesi yöntemleri kullanılmıştır.

Bulgular – Araştırma sonucunda AB'nin salgın ve savaşın yarattığı olumsuz sonuçlar neticesiyle sosyoekonomik, siyasi, askeri ve kültürel anlamda birçok sorun ile karşı karşıya kaldığı görülmektedir. Fakat, bu sorunların bazılarının geçmişten gelen sorunlar olduğu, savaş ve salgın neticesinde ise kronikleştiği görülmüştür.

Sonuç – Ekonomik ve kültürel gelişmelere bağlı olarak oluşan sorunların AB'nin kuruluş hedefi olan refah ve entegrasyon gibi iki önemli konuda hedeflere ulaşılmasını engellediği ve başarısız olunduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Koronavirüs Salgını, Rusya-Ukrayna Savaşı, Yoksulluk, Refah Şovenizmi

JEL Kodları: O52, F50, F02, E24, R2, F52

ABSTRACT

Purpose –The negative effects of two very important factors that affected the whole world and caused historical changes, such as the Coronavirus Pandemic and the Ukrainian War, on the socioeconomic and cultural life of the EU and the policies developed to solve the problems experienced were investigated.

Methodology –Literature review and document review methods, which are qualitative research methods, were used in writing this article.

Findings–As a result of the research, it is seen that the EU is facing many socioeconomic, political, military and cultural problems due to the negative consequences of the epidemic and war. It has been seen that some of these problems are problems from the past and have become chronic as a result of war and pandemic.

Conclusions– It is seen that the problems arising from economic and cultural developments prevent the achievement of the goals in two important issues such as welfare and integration, which are the founding goals of the EU, and thus the failure is achieved.

Keywords: European Union, Coronavirus Pandemic, Russia-Ukraine War, Poverty, Welfare Chauvinism

JEL Codes: O52, F50, F02, E24, R2, F52

Önerilen Atıf Şekli / Recommended Citation: Çilgin, T. (2024). Avrupa Birliği'nin Koronavirüs Salgını ve Rusya-Ukrayna Savaşı Sonrası Yaşadığı Sosyoekonomik ve Kültürel Sorunlar. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 24 (2), 65-87. DOI: 10.30976/susead.1504803

Yazarlar, telif haklarına kısıtlama olmaksızın sabiptir / Authors own copyright without restriction.

1. GİRİŞ

Koronavirüs Salgını ve Rusya - Ukrayna Savaşı nedeniyle tüm dünyada sosyoekonomik değişimler yaşanmaktadır. Salgın insanları, işletmeleri, kamu otoritelerini, belediyeleri ve bölgeleri derinden etkileyen büyük bir şok yaratmıştır. Ukrayna'daki savaş, pandemi nedeniyle zayıflamış olan birçok ülke ve toplumsal grup için kırılma noktaları daha da artırmıştır. Bu iki dış gelişme, toplumsal gruplar ve devletler arasındaki parçalanmayı, uzaklaşmayı ve kutuplaşmayı hızlandırmıştır. Etkilerin birçoğu eşitsizliklerin daha fazla artacağını göstermektedir (European Parliament, 2022).

Salgın nedeniyle neoliberal paradigmanın en büyük hedefi olan küreselleşme de kesintiye uğramıştır. Bu kesintiler Rusya-Ukrayna Savaşı'nın patlak vermesi ile beraber daha da şiddetlenmiş ve dünyanın yerelleşme eğilimleri ile beraber milliyetçi ve muhafazakâr paradigmanın hakimiyetine gireceğinin işaretlerini taşımaktadır. Küresel üretim ve tedarik zincirlerindeki kopmalar ile beraber küreselleşmenin kesintiye uğraması nedeniyle dünya genelinde arz ve talep sıkıntısı birlikte yaşanmıştır. Rusya-Ukrayna Savaşı nedeniyle Rusya'ya uygulanan ambargoların sonucunda oluşan enerji ve gıda sıkıntısından dolayı enflasyonist bir baskı doğmuş ve kalıcı bir hale gelmiştir (European Federation of National Organisations Working with the Homeless [FEANTSA], 2024a).

Endüstri sektörü üzerine kurulu bir ekonomik sistemi olan Avrupa Birliği, bu atmosferde sosyoekonomik sorunlar sarmalına düşmüştür. Bir taraftan Rusya-Ukrayna Savaşı devam ederken diğer taraftan Süveyş Kanalı'nın tıkanması çift taraflı bir enerji ve tedarik darboğazı yaratmıştır. Enflasyon ile birlikte ücretlerin de aynı oranda artmaması ücretlerin enflasyon karşısında erimesine neden olarak yaşam maliyetlerinde yarattığı artış AB vatandaşlarında hoşnutsuzluk yaratmıştır. Aynı anda Rusya'dan, Türk Devletler Teşkilatı üyesi Azerbaycan, Kazakistan ve Türkmenistan'dan, Ortadoğu'dan ve Arap coğrafyasından gelen enerji sevkiyatının durması endüstri yoğun bir devletler birliği olan AB için çok hayati ve temel sorunların baş göstermesine neden olmuştur. Bu sorunların başında enerji krizine bağlı olarak artan maliyetlerin yarattığı enflasyon, işsizlik, ücretlerin düşüklüğü ve evsizlik gelir (Belgian Presidency of the Council of the European Union, 2024).

Diğer sorun ise, bu ekonomik sorundan dolayı sosyolojik ve kültürel anlamda baş gösteren refah şovenizmine bağlı olarak oluşan ırkçılık ve yabancı düşmanlığıdır. Bu iki ana sorun AB'nin kuruluş gayesi ve ayakta kalma nedeni olan "entegrasyon" ve "refah" gibi iki ana dinamiğin temellerinin ciddi bir şekilde sarsılmasına ve AB'nin dağılma sürecine doğru ilerlediği tahminlerine neden olmaktadır. AB'nin salgın sonrası yayınladığı raporlarda sürekli bu tehlikeler dile getirilmiş ve öngörülen tehlikeli akıbeti bertaraf etmek için öneriler sunulmuştur. Makalede AB'nin Koronavirüs Salgını ve Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası yaşadığı sosyoekonomik sıkıntılar ve AB'nin geleceğine dair raporlarda belirtilen öneriler ve bu önerilerin kısıtlılıkları araştırılmıştır. Çalışmada nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemesi ve literatür taraması yöntemleri kullanılarak rapor, belge ve makaleler incelenmiştir. Sonuçta AB'nin çok önemli derin ve yapısal sorunları olduğu görülmüştür. AB'nin içinde bulunduğu askeri, siyasi, ekonomik, sosyolojik ve kültürel sorunlarının çözümü için gerekli olan atmosferin hali hazırda bulunmadığı ve bunun uzun yıllar ile beraber yüksek bütçeli finansman desteği gerektirdiği görülmüştür.

2. KORONAVİRÜS SALGINI VE KÜRESEL YANSIMALARI

2020 yılında başlayan ve tüm dünyayı etkileyen Koronavirüs Salgını bir sağlık krizi olmakla beraber aynı zamanda küresel bir ekonomik krizdir. Tüm dünyada salgının yayılmaması adına zorunlu kılınan kapanma önlemleri, çalışanları ve işverenleri ilk defa yaşadıkları ve tecrübesiz oldukları yeni olumsuzluklarla karşı karşıya bırakmıştır. Kapanmalar nedeniyle, çalışanlar aniden bir gecede iş yerinde-yüz yüze çalışanlardan uzaktan-evden çalışanlara, normal genel kamu hizmetleri ise zorunlu temel hizmetlerin sağlanmasına dönüşmüştür. Çalışma güvencesi olmayan büyük bir kısım çalışan ise işsiz kalarak, işsizlik yardımlarının ulaşmasını bekleyen izinli veya işten çıkarılmış insanlar haline dönüşmüştür (Kniffin, vd. 2021: 65). Bu dönemde alınan sıra dışı önlemlerden dolayı iş hayatı ile beraber eğitim sisteminin de yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçtiği görülmüştür. Koronavirüs Salgını, sağlık sorunları ve can kayıpları ile beraber eğitim hayatı, iş hayatı, kültürel ve sanatsal hayat ve aile hayatı gibi yaşamın her noktasında etkisini göstererek ciddi zararlar vermiştir.

Otel, restoran, mağaza alışverişi, turizm gibi sektörlerde üretimin ve hizmetin tamamen durduğu görülmüştür (World Trade Organization [WTO], 2020: 2-3). 2008 krizi gibi diğer ekonomik bunalım dönemlerinin aksine, bu krizdeki arz noktasındaki azalma doğal piyasa şartlarında gelişen talep eksikliğine bağlı olarak ortaya çıkmamıştır. Üretimin düşmesinin nedeni, bulaş hızının sınırlandırılması için uygulanan yapay müdahale politikalarıdır (Dell'Ariceia, vd. 2020: 1). İnsanlar ekonomik bağımsızlıklarını sağlayan işlerini ve sosyalleşme imkanlarını yitirerek sosyoekonomik ve sosyo-kültürel anlamda savaş dönemlerini anımsatan çok sınırlı ve kapalı bir hayat akışına ayak uydurmak zorunda kalmıştır.

Koronavirüs Salgınına karşı uygulanan kapanmacı politikalar nedeniyle talep ve arz birlikte azalmıştır. Küresel üretim ve tedarik zincirleri talep düşüklüğü nedeniyle kesintiye uğramıştır. Talebin arzı etkilemesi nedeniyle üretim de azalmış ve dünya genelinde milyonlarca insan işlerini kaybetmiştir. Bu ani kesintiler ve kapanmalar nedeniyle oluşan psikoekonomik panik ortamında süpermarketlere yoğun talep artışı yaşanmış, bu durum arz eksikliğine neden olarak temel tüketim malları noktasında enflasyona yol açmıştır. Küresel finans sisteminde düşüşler yaşanmış ve 2008 mali krizinden daha ciddi derecede ekonomik olumsuzluklar ortaya çıkmıştır (Fernandes, 2020: 2). Olumsuz ekonomik sonuçların giderilmesi için maliye ve para politikaları uygulanmıştır. İşsizlik ödenekleri, doğrudan nakdi destekler ve kredi desteği gibi araçlarla halk ve ekonomik müesseseler desteklenmiştir. Bu dönemde kamu borç yükü artmış, likidite artmış ve parasal bir genişleme yaşanmıştır (Ilzetki, 2020: 1).

Salgın ile beraber uygulanan tedbirler kapsamında yaşanan kapanmalar nedeniyle çalışma saatlerinde çok büyük oranlarda kayıplar oluşmuştur. Kapanmalar nedeniyle, küresel işgücünde ortalama %81'lik bir kayıp yaşanmıştır. İstihdamda yaşanan işgücü kayıpları, orta gelir seviyesi kuşağında yer alan devletlerde %87 olarak gerçekleşirken, üst gelir seviyesi gurubunda yer alan devletlerde ise %70 olmuştur. Küresel üretim ve tedarik zincirinin kopması ve işgücünün kısıtlanması nedeniyle, kapasitelerin ve kaynakların sınırlı olduğu gelişmekte olan ülkeler salgından çok ciddi bir şekilde etkilenmiştir. Pandeminin, ekonominin üretim ve tüketim kısmında yol açtığı olumsuzluklar devletlerin ekonomik yapısı ve uyguladığı politikaların yöntemleri nedeniyle farklılıklar göstermektedir. Uygulanan sert karantina tedbirleri zaten kötü bir durumda olan emek piyasasının daha fazla bozulmasına neden olmuştur (International Labour Organization, [ILO] 2020: 2-5).

Pandeminin yol açtığı bu olumsuz etkiler nedeniyle, 2020 yılı sonunda dünya genelinde toplam işgücü gelirleri, pandemi öncesi yıl olan 2019 yılı gelirine göre yaklaşık 3,7 trilyon dolar azalmıştır. Bu miktarda bir azalış, 2019 yılının küresel toplam Gayri Safı Yurt İçi Hasıla'nın yaklaşık %4,5'ine karşılık gelmektedir. Emegün maruz kaldığı bu zorunlu gelir kayıpları, işgücünü yoksullukla ve çaresizlikle baş başa bırakarak, ihtiyaçlarını tasarruflarını harcayarak karşılamaya yöneltmiştir. Bu durum işgücünün hane halkı harcamalarını ve tüketimlerini minimize etmeye zorlayarak, toplamda krizin talep eksikliği yönünün devamını sağlamıştır (International Labour Organization, [ILO], 2021: 11-12).

Kopan küresel üretim ve tedarik zincirleri nedeniyle dünya çapında hammadde tedariki konusunda arz yönlü bir sıkıntı başlamıştır. Küresel üretim ve tedarik zincirlerinde hayati öneme sahip olan hava ve deniz lojistiğinde duraksamalar yaşanması krizi uzun vadeli bir soruna dönüştürmüştür. Küresel şirketler, yüksek bir maliyet riski taşısa bile pazarlara yakın ülkelerde alternatif tedarikçiler bulma veya kendi üretim tesislerini kurma yönünde stratejik kararlar almıştır. Otomotiv sektörü üreticileri ara mamul ve hammadde kıtlığından dolayı üretimlerini durdurmuş ve bu durum araç fiyatları enflasyonunu artırmıştır (Fernandes, 2020: 13-14). Bu sorun yalnız otomotiv sektöründe değil, küresel çapta diğer tüm endüstriyel sektörlerde ve alt sektörlerde kendisini göstermiştir. Pandeminin tüm bu makro etkileri mikro anlamda da tüm dünyada hayata yansımıştır (International Monetary Fund [IMF], 2020).

Yaklaşık 3 milyar insanın kapanmalar nedeniyle hareket edememesi, petrol talebini dünya genelinde ciddi boyutlarda düşürmüştür. Henüz pandeminin ilk dönemi olan Mart ayında petrol fiyatları, 34 \$ 'dan 25.70 \$ 'a gerilemiştir (NPR News, 2020). Pandemi petrol ile beraber hisse senedi piyasalarının getirilerini de görülmemiş seviyelerde düşürmüştür. 2020 yılının tamamı ele alındığında petrol ve borsaların kaybının % 80 olduğu görülmektedir. Bu kayıp oranları 2008 küresel mali krizinin petrol ve borsalara olan etkisiyle neredeyse aynıdır (Zhang, vd. 2021:1). Bu ciddi durum karşısında ABD Merkez Bankası Fed, 2008-2009 krizi esnasında başvurduğu Vadeli Varlığa Dayalı Kredi uygulamasını yeniden uygulamaya başlamıştır (Investor's Business Daily, 2020). Avrupa Birliği'nde ise tahvil getirileri ciddi boyutlarda düşerek, yaklaşık olarak 2011-2012 krizinde düşülen oranlara gerilemiştir (Financial Times, 2020).

Avrupa Konseyi'nin 17 Haziran 1997 tarihli İstikrar ve Büyüme Paketi (SGP) Kararları (European Council, 2017), 2020 yılının Mart ayında pandeminin yarattığı olumsuzluklara serbest tepkiler verilebilmesi adına

askıya alınarak ülkelerin sıkı bütçe kriterlerinden kurtulmaları sağlanmıştır. Bu, üye devletlerin, sıkı SGP bütçe gerekliliklerinden geçici olarak ayrılarak, kamu harcamalarına bütçeden büyük miktarda mali destek aktararak COVID-19 krizine tepki vermelerine olanak tanımıştır. Uzun yıllar boyunca devletleri kısıpca alan bu güçlü mali döngü kriterlerine karşı verilen bu zoraki karara bağlı olarak AB genelinde kullanılan yeni önlem ve araçlar, krizin ulusal düzeydeki sosyal güvenlik ağlarına ve sağlık sistemlerine yönelik ekonomik ve sosyal zararlarının hafifletilmesinde oldukça etkili olmuştur (European Commission, 2022a).

Bununla beraber, pandeminin yol açtığı finansal sorunlara çözüm bulunması amacıyla Avrupa Komisyonu, Kurtarma ve Dayanıklılık Kolaylığı (RRF) aracılığıyla AB adına tahvil ihraç ederek sermaye piyasalarından borçlanarak 2022 itibarıyla yaklaşık 650 milyar euro fon toplamıştır. RFF kapsamındaki yapılan reformlar devletlerin ekonomilerini ve toplumlarını daha sürdürülebilir, dayanıklı, yeşil ve dijital geçişlere hazırlıklı hale getirmek doğrultusunda hazırlıklı kılmayı amaçlamıştır (European Commission, 2021b). SGP dışı uygulanan bu serbestlik ile sağlanan yatırımlar arasındaki olumlu etkileşim ve AB'nin krize verdiği politika tepkisinden alınan dersler, mali yönetim çerçevesinin yeniden gözden geçirilmesi için tetikleyici olmuştur. Kriz aynı zamanda kamu ve özel sektör borç oranlarında da önemli bir artışa yol açarak, borç oranlarının kriz sonrasında kademeli, sürdürülebilir ve büyüme dostu olacak bir şekilde ihtiyatlı seviyelere yeniden düşürülmesini de gündeme getirmiştir (European Commission, 2022a). Tüm bunlar AB'nin neoliberal paradigma ile devam edemeyeceğini ve muhafazakâr veya sosyal liberal bir paradigmaya dönerek daha sosyal bir yaklaşım benimsemesi gerektiğine işaret etmiştir.

3. SALGIN SONRASI KÜRESEL KONJONKTÜR VE RUSYA-UKRAYNA SAVAŞI

Pandemi sonrasında devletlerin kamu harcamalarına dayalı muhafazakâr bir paradigmayla hareket etmelerinin mantıklı olacağı henüz pandemi devam ederken IMF raporlarında belirtilmiştir. Kamu yatırımlarının sosyoekonomik sistemin tekrar düzelmesi için önemli bir rol oynayacağı düşünülmüştür. Böylece kamu yatırımları ile beraber devlet regülasyonlarının da etkinleşeceği için deregülatif küreselleşmeci neo-liberal dönemin sona ereceği ortaya çıkmıştır. Böylece kapitalizmin yol açtığı düşük üretkenlik, yavaş büyüme ve eşitsizlikler gibi sıkıntıların bertaraf edilmesi amaçlanmaktadır. Ancak IMF direktörü bu dönemde devletlerin büyük oranlarda IMF borçlanması yapma ihtimalinin yüksek olduğunu belirtmiştir (Akçay, 2020:1-3). Pandemi sonrası yerel ve milli çerçeveli bir muhafazakâr devlet kapitalizmi sayesinde sosyoekonomik canlanmanın planlandığı görülmektedir. Tüm bu beyanlar ışığında İkinci Dünya Savaşı sonrası Keynesyen paradigma çerçevesinde oluşturulan “sosyal refah devleti” benzeri bir devlet kapitalizmine girileceği düşünülmektedir.

Geçmiş 2014 yılına kadar dayanan Rusya ile Ukrayna arasındaki savaşın Koronavirüs Pandemisinden dolayı yaşanan kapanmaları takiben 2022 yılı Şubat ayı içinde tekrar patlak vermesi, henüz pandemi şokunu atlatamayan küresel politik-ekonomik konjonktürde güçlü bir deprem etkisi yaratmıştır. Büyük küresel enerji kaynaklarına sahip olarak enerji piyasasında etkin bir konumda olan ve Avrupa Birliği'nin doğal gaz talebinin % 40'ını sağlayan Rusya, savaş nedeniyle ortaya çıkan mücbir sebepten dolayı ve AB tarafından uygulanan ambargolara cevaben, enerji anlaşmalarını feshetmiştir. Ayrıca, fiyatı artırarak yaklaşık 100 dolar civarına yükseltmiştir. Böylece endüstri alanında yoğun bir şekilde Rus doğal gazına bağımlı olan Avrupa Birliği ülkeleri enerji kıtlığı yaşamaya başlamıştır. Bu durum AB genelinde üretim ve sanayi sektörlerini etkileyerek küresel anlamda da tüm sektörlerde maliyetlerin artmasına ve büyüme oranlarının küçülmesine neden olmuştur (Seddon, Sheppard, ve Foy, 2022).

Petrol fiyatlarının Rusya-Ukrayna Savaşı nedeniyle artması üretim maliyetlerini de artırarak arz temelli bir enflasyonu tetiklemiştir. Zira, maliyet artışları üretim hızını düşürerek küresel üretim ve tedarik zincirlerinde büyük aksamalara yol açmıştır. Merkez bankalarının enflasyonu düşürmek için uyguladıkları faiz artırımları ise harcamaların daha fazla azalmasına ve üretime yönelik yatırımların düşerek likiditenin birikime yönelmesine neden olmuştur. Üretim maliyetlerinin artmasına bağlı olarak ve üretimin düşmesine paralel olarak insanların kazançlarını harcama veya üretim yatırımı yerine faiz yatırımında değerlendirmeleri resesyona neden olmuştur (Cable, 2022).

Ortaya çıkan küresel krize yönelik Dünya Bankası, IMF, Dünya Ticaret Örgütü ve OECD gibi uluslararası ekonominin önemli kurumlarının başkanları küresel ekonomik sistemin tıkanıpına yönelik görüşlerini açıklamıştır. Çin'in pandemi politikasının dünyayı yerelleşmeye itmeye beraber kendi yerel ekonomisini de yerel anlamda geliştireceği görülmektedir. Küresel ekonomik göstergeler ışığında küresel büyümenin gittikçe daha fazla güç yitireceği görülmekle beraber Çin gibi yerelleşmesi sayesinde kendine yetebilen ulusal ve milli

ekonomilerin güçleneceğine dair öngörü kuvvetlenmektedir. IMF küresel büyümenin yıllar geçtikçe kademeli olarak gerileyeceğini tahmin etmektedir (Georgieva, 2020).

Küresel ekonominin geleceği hakkındaki karamsarlık artmaktadır. Küresel ekonominin resesyona hatta stagfasyona girme olasılığı nedeniyle küreselleşmenin de güç kaybederek geri plana itilebileceğini söylemek yanlış olmayacaktır (Malpass, 2020) Küresel ticaretin diğer bir ifade ile ticari küreselleşmenin çok büyük zorluklarla karşı karşıya olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Küresel ticaret artışının ve küresel ticari sirkülasyonun büyük bir hız kaybı yaşadığı bir gerçektir (Iweala,2020). Küresel ekonomik görünümün kötüleşmeye devam edeceği tahmin edilmektedir (Cormann, 2020).

Koronavirüs Pandemisi ve Ukrayna-Rusya Savaşı sonrasında kopan tedarik zincirleri nedeniyle oluşan mücbir durumdan dolayı devletlerin öz kaynaklarına dayanarak yerleşmesi sonucu, küreselleşme yaklaşım stratejisinin yerini, ulus devlet yaklaşımı bir strateji almıştır. Kapanmalar ve buna bağlı olarak ortaya çıkan birbirinden kopuk dünya nedeniyle küreselleşme paradigmasının güç kaybettiği ve yerini milliyetçi-muhafazakâr paradigmaya bıraktığı görülmektedir. Millî ekonomi paradigması yeniden ortaya çıkarak, küreselci neo-liberal paradigmayı geri plana itmiştir. Milli kamu politikaları oluşturularak devletlerin korumacı bir pozisyon almaları öngörülmektedir (Yılmaz & Mutlu, 2020). Kapitalizmin emperyalist boyutunun en etkili aracı olan küreselleşmenin sona ereceği ve yerini yerleşme bir paradigmaya bırakacağı yönündeki öngörüler ile birlikte kapitalizmin küreselleşme emperyalist boyutunun bir süre geri plana çekildikten sonra ileride tekrar daha güçlü bir şekilde ortaya çıkacağını öngören ikinci bir tahmin de bulunmaktadır (Hernandez, 2020; Basiouny, 2022).

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nin dağılması sonrası ortaya çıkan soğuk savaşın bitmesiyle beraber neoliberal politikaların oluşturduğu deregülatif atmosferin devletlerin kalın çizgilerini yumuşatmasının baskısıyla gelişen küreselleşmenin en büyük lokomotifini olan küresel üretim ve tedarik zincirleri kapitalizmin emperyalist hegemonyasını dünyanın her köşesinde hâkim kılmıştır. Pandemi ve devamında Rusya-Ukrayna Savaşı ile beraber ise gerçekte devletlerin birbirlerine hem bilimsel hem de ticari güvenlik anlamında kozlar verdiği ortaya çıkmıştır. Bunun anlaşılması ile beraber devletlerde küresel üretim ve tedarik zincirlerine ve küreselleşme neoliberal politikalara karşı bir tepki ve teyakkuz hali oluşmuştur. Küreselleşme paradigmanın en ucuz en çok mal üretimi politikasından, yerel kaynak kullanımını teşvik ederek en güvenilir üretimi ve tedariki öncelleyen milli ekonomi politikalarına geçiş tercih edilmiştir (Marks, 2022). Bu milli güvenlik temelli ekonomi politikası tercihi, deregülatif Neo-liberal politikaların yerine, serbest piyasanın ve yerli sermayenin devlet regülasyonları ve antidamping uygulamaları ile korunması şeklindeki devletçi bir kapitalist döneme girilmesini kaçınılmaz kılmaktadır.

4. AVRUPA BİRLİĞİ'NİN SOSYOEKONOMİK KONJONKTÜRÜ

Avrupa Birliği (AB)'nin küresel ekonomideki payının özellikle pandemi ile başlayan süreç ve en son Rusya-Ukrayna Savaşı nedenleriyle son yıllarda ciddi oranda azaldığı görülmektedir. AB, dünyanın en büyük ekonomilerinin ilk sıralarında yer alırken, Asya ekonomilerinin büyümesi karşısında küresel ekonomideki liderlik gücü ciddi bir şekilde düşmüştür. Pandemi, savaşlar ve ticari çatışmalar uluslararası kurallara dayalı sistemin prensiplerine tehlikeli boyutlarda zarar vermektedir. AB'nin hem iç hem de dış ilişkilerini ve politikalarını üzerine inşa ettiği bu kurallara dayalı sistemin temeli sarsılarak çok önemli bir yol ayrımına gelmiştir. Özellikle en son yaşanan Rusya-Ukrayna Savaşı hiçbir şeyin eskisi gibi kalamayacağı bir kırılmanın göstergesidir (Letta, 2024:3).

Rusya, Avrupa'nın petrol ihtiyacının yaklaşık %33'ünü, doğal gazının yaklaşık %45'ini ve kömürünün yaklaşık %50'sini karşılayan çok önemli bir küresel enerji ihracatçısıdır. Rusya'ya Ukrayna Savaşı nedeniyle enerji kaynakları üzerinden ambargo uygulamak, alternatif enerji kaynaklarının Rusya'dan sağlandığı ölçüde ekonomik ve hızlı bir şekilde ikame edilemeyecek olmasından ve daha öncesinde nükleer enerji kaynaklarından büyük oranda vazgeçilmesinden dolayı, Avrupa Birliği endüstrisinde ve ekonomisinde önemli düzeyde bozulmalara yol açmaktadır. Bu durum ekonomik dengeleri bozarak refah düzeyini etkilemektedir. Birçok şirket, ilk strateji olarak üretimlerini Avrupa'ya daha yakın noktalara geri getirerek yani yerleşerek tedarik hatlarını kısaltmaya ve onları daha güvenilir hale getirmeye çalışmaktadır (Marks, 2022).

Aslında AB ülkeleri kuruluşundan itibaren kronik ulusalcı yaklaşımı bir türlü üzerlerinden atamayı tam entegrasyonu sağlayamamıştır. Bazı başat AB ülkelerinin ulusal çerçevede iç sosyoekonomik görünümünü pozitif yönde dönüştürmesine ve kalkınma fırsatlarını artırmasına rağmen, vergi teşviklerinin çoğunlukla ulusal çerçeveli oluşu nedeniyle bu pozitif dönüşümün AB geneline yayılmadığı görülmektedir. Entegrasyon kopukluğunun bir örneği ve nedeni de henüz AB genelini birbirine bağlayacak yüksek hızlı bir demiryolu

ağının kurulamamasıdır. Bu yönde birtakım girişimler planlansa da vergi ve teşvik sisteminin hala ulusal çerçeveli oluşu AB genelinde bir hızlı raylı sistem inşasını engelleyerek AB'nin entegrasyon yaklaşımını baltalamaktadır (Letta, 2024:5).

Diğer taraftan, AB 1957 yılında kurulduğunda Ortak Pazar/Tek Pazar Projesi ile savaşın sebebi olan ekonomik milliyetçiliği ortadan kaldırmayı ve ulus devletleri üye devletlere dönüştürmeyi hedeflemiştir. AB'nin ilk başlarda bu hedefine yaklaştığı görülse de 2008 ekonomik krizi ile başlayan, Koronavirüs Salgını ve Rusya-Ukrayna Savaşı ile devam eden süreçte entegrasyon ve ulus devlet gibi temel bariyerleri aşamadığı ortaya çıkmıştır. Tüm bu krizlerin çözümüne yönelik politika girişimlerinin üye devletlerin arasında birbirinden farklı yaklaşımlarla yönetimi, AB üyeleri arasında ulus devlet temelli bölünmüşlüğü gözler önüne sermiştir. Rusya-Ukrayna Savaşı, üye devletleri birleştirme ve ortak çözüm odaklı entegrasyon yerine, askeri güvenlik ve savunma politikalarının daha hızlı ve yoğun bir şekilde millileştirilmesini hızlandırmıştır. Özellikle Fransa ve Almanya'nın AB'nin kontrolünün dışına çıkma eğilimlerinin arttığı görülmektedir (Fabrini, 2024).

Bununla beraber Maastricht Kriterleri'nden beri uygulanan mali yönetim çerçevesi zaman içerisinde sorunlara çözüm bulamaz bir hale gelmiştir. Çerçeve, farklı mali pozisyonlara, sürdürülebilirlik risklerine ve diğer kırılmalıklara sahip olan üye devletler arasındaki farklılıkları dikkate almayarak ve genellemeci bir yaklaşım sergileyerek yeterince spesifik davranmamıştır. Halbuki üye devletlerin ulusal mali çerçevelerindeki dinamikler önemli ölçüde birbirinden farklılıklar göstermektedir. Devletlerin mali durumlarının şeffaflığı ve öngörülebilirliği engelleyen birden fazla gösterge ve gözlemlenemeyen bir takım değişkenlere dayanması nedeniyle AB mali çerçevesi karmaşık ve etkisiz bir hale gelmiştir. Ulusal maliye politikaları çoğunlukla neoliberal konjonktür gereği sermaye yanlısı kalmıştır. AB mali çerçevesi ile kısıtlanan ve bağımsız olamayan üye devletler, olumlu ekonomik dönemlerde bağımsız ve basiretli politikalar üretemeyerek mali çerçeve gereği mali risklerden korunma çabasıyla güç kaybederek bu dönemleri faydalı kullanamamıştır. Hem neoliberal paradigmanın deregülatif ortamı hem de AB'nin kısıtlayıcı mali çerçevesi nedeniyle devletlerin kamu maliyesi büyüme dostu bir ivme kazanamamış ve ulusal hükümetler büyümeyi ve sosyoekonomik dayanıklılığı artıran politikalara öncelik verememiştir (European Comission, 2022a).

AB devletlerinin neoliberal süreçte rekabet edebilirlik konusunda benimsedikleri ekonomik yaklaşım ücret maliyetlerinin düşürülmesine yol açmıştır. Ücret politikası ile döngüsel bir şekilde benimsenen maliye politikası birleşince AB'nin iç talebi zayıflamış ve AB sosyal modeli zarar görmüştür. AB kendi içinde oluşturduğu içe dönük bir rekabet sistemi neticesinde dış dünya ile olan rekabette zayıf düşmüştür. Kurallara dayalı küresel ekonomik sisteme fazlaca güvenerek rehavete kapılmıştır. Çin ise bu süreçte üretim ve tedarik ağını kendi menfaatlerine uygun dizayn ederek, AB'nin Çin'e olan bağımlılığını daha fazla artırmıştır. Çin'in bu hızlı arz genişlemesi AB'nin enerji kriziyle birleşince, AB'nin Çin'e olan bağımlılığı artarak endüstrisini ciddi bir tehdit ile karşı karşıya bırakmıştır. Diğer taraftan ABD'nin de Çin gibi endüstrisini korumacı bir yerleşmeye doğru yönelttiği, küresel üretim ve tedarik zincirini kendi menfaatleri doğrultusunda düzenlemeye çalıştığı ve AB endüstrisini ABD'ye çekmeye çalıştığı görülmektedir (Draghi, 2024).

Pandemi ile açığa çıkan ancak daha öncesinde de değişik yıllarda yaşanan krizlerde işaretlerini gösteren uluslararası kurallara dayalı sistemin içine girdiği kriz, Ukrayna-Rusya Savaşı ile beraber tartışılmaz bir biçimde ortaya çıkmıştır. Küreselleşme üzerinden yürütülen uluslararası kurallara dayalı düzenin gereği olarak bir mamülün parçalarının değişik ülkelerden imal edilmesi ve bu yolla uluslararası diyalog ve düzenin sağlanması şeklinde yürüyen sistem, pandeminin küresel üretim ve tedarik zincirini kopartması nedeniyle büyük bir sekteye uğramıştır. Ardından yaşanan Rusya Ukrayna Savaşı ile enerji ve gıda arzı sıkıntısı baş göstererek özellikle AB üzerinde maliyetler yönünde bir enflasyon oluşturmuştur. Bu enflasyon ile mücadele etmek için talep baskılanmış ve ücretler enflasyonun gerisinde kalmıştır. ABD ve Çin'den sonra Rusya'nın da kurallara dayalı küresel sistemi bozması AB açısından girift bir sorunlar sarmalı oluşturmuştur (Parley Policy Initiative, 2023).

Salgın nedeniyle ortaya çıkan çalışma ve seyahat kısıtlamalarının etkileri hâlâ devam ederek savaş nedeniyle oluşan krize katkıda bulunmaktadır. Savaşla beraber ortaya çıkan enerji ve gübre maliyetlerindeki artış, gıda fiyatlarının hızla yükseldiği ve kıtlığın arttığı endişe verici bir tablo çizmektedir. Rusya-Ukrayna Savaşı, küresel gıda tedariki üzerinde savaş öncesi var olan ciddi baskılara yeni baskılar eklemiştir. Fransa, Amerika Birleşik Devletleri, Hindistan ve Afrika Boynuzu ülkelerinde yaşanan kuraklıklar tarımsal verimi olumsuz etkilemiştir. Yaklaşık 50 ülkenin, tahıl tedarikinin minimum %30'luk kısmı Rusya ve Ukrayna'ya bağımlıdır. BM Gıda ve Tarım Örgütü'ne göre bu ülkelerden 36'sı buğdaylarının %50'sinden fazlasını Rusya veya Ukrayna'dan karşılamaktadır (Dettmer, 2022).

Uluslararası kurallara dayalı sistemin tıkanmasının en önemli nedeni ABD'nin kural tanımaz tutumudur. Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'nün Temyiz Organına üye atanmasını sürekli engelleyerek işlevsizleştiren ABD, DTÖ'nün kuruluşundan beri en büyük varoluşsal krizini yaşamasına neden olmaktadır. Çin ile yaşadığı ekonomik savaş nedeniyle DTÖ'nün işlevsizleştirilmesine gayret eden ABD, yalnız bununla da kalmayarak ve uluslararası düzene dair diğer mekanizmaları da işlevsizleştirme gayretlerine girişmektedir (Sen, 2024). Mesela, BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin bir parçası olarak 1997'de kabul edilen Kyoto Protokolünün emisyonların azaltımını öngören sınırlamalarının ekonomisine zarar vereceğini gören ABD protokolü onaylamamıştır. Kanada ve Japonya da ABD'yi emsal alarak protokolden çekilmiştir. Bu, küresel ticari rekabet anlamında uluslararası kuralların denetleyiciliğini ortadan kaldıran bir etken olmuştur (Basseti, 2022).

Daha sonra 2016 yılında kabul edilen Paris Antlaşması ile görece Kyoto Protokolüne alternatif oluşturulmuş olsa da bu anlaşmanın şartları Kyoto Protokolünden daha hafif standartlar getirmiştir. Ancak ABD 2020 yılında Paris Antlaşmasından da çekilmiş ve 2021 yılında tekrar dönmüştür. AB ise üretim maliyetlerini yükselten bu emisyon azaltımını öngören anlaşmalara uymaya çalışarak küresel rekabette ABD'nin ve Çin'in gerisine düşmüştür (UN Climate Change [UNFCCC], 2024). AB ülkeleri, bu tür uluslararası kurallara uymak adına nükleer tesislerini kapatma kararı almış, ancak Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası yaşadığı enerji krizi nedeniyle küresel rekabette belirgin bir şekilde dezavantajlı duruma düşünce, ağırlık verdiği yeşil enerjinin yetersizliği nedeniyle tekrar nükleer enerji üretimine ağırlık verme kararları almıştır (World Nuclear Association, 2024).

Bununla beraber, ABD yine uluslararası kurallar sisteminin önemli bir kurumu olan Uluslararası Ceza Mahkemesine de üye değildir. Üye devletlerde işlenen suçlara dair ABD yetkililerinin yargılanması teoride mümkün görünse bile bunu pratikte uygulamak neredeyse imkansızdır (Human Rights Watch, 2024). Uluslararası kurallar sisteminin bir diğer önemli kuruluşu ise Uluslararası Adalet Divanıdır. ABD, hiçbir zaman kendisini Uluslararası Adalet Divanının genel kurul yetkisine teslim etmeye istekli olmamıştır (Murphy, 2009).

ABD tarafından tek taraflı olarak hiçe sayılan tüm bu kurallar sistemi aynı zamanda en büyük rakiplerinden olan AB için önemli dezavantajlara yol açarak AB'nin ekonomik yarışta geriye düşmesine neden olmuştur. Zira, AB, ABD tarafından hiçe sayılan tüm uluslararası kurallar sistemi kurumlarına ve kararlarına riayet etmiştir. AB ve ABD ekonomileri 1993 yılında benzer büyüklükteyken, 1993'ten 2022'ye kadar kişi başına düşen GSYİH'sını ABD yaklaşık %60 artırırken, uluslararası kurallara uyma gayretinde olan AB GSYİH'sını sadece yaklaşık %30 artırabilmiştir (Letta, 2004:4). AB'de sanayi üretimi Ocak 2023'e göre Ocak 2024'te %5,7 azalmıştır. 2022 yılında verimli yatırım oranı ABD'de GSYİH'nın %15'ini oluştururken bu oran AB'de %11 düzeyinde kalmıştır. 2022 yılı AB üretkenliği ABD üretkenliğinin yalnızca %75'i kadar olmuştur. Son on yıllık periyoda bakıldığında 2023'te ABD'nin ekonomik büyümesinin yedinci kez AB'nin ekonomik büyümesini aştığı görülmektedir (Beyrer, 2024).

Diğer taraftan AB maden ve insan kaynaklarının tedarikinde küresel kurallar sistemindeki adil olmayan durumlar nedeniyle sıkıntılar yaşamıştır. Bir an önce kritik madenlerin tedarik zincirini düzene sokmaya ihtiyaç duymaktadır. Enerji kaynaklarını da kapsayan bu kritik maden ve hammadde tedarik zincirini özel sektör üzerinden yürüten AB, ABD ve Çin gibi doğrudan hükümetler tarafından koordine edilen ve başarıyla yürütülen ülkelere kıyasla daha dezavantajlı durumda kalmaktadır. Bununla beraber insan kaynağı noktasında da 28 meslekte toplam işgücünün %14'ü oranında kalifiye işgücüne ihtiyaç duymaktadır. Toplumun giderek yaşlanması nedeniyle çalışabilecek yaş aralığındaki nüfusun da azalması AB için sorun teşkil etmektedir (Draghi, 2024:5).

Orta büyüklükteki işletmelerin %95'inin, kalifiye çalışanların iş modellerinin gelişimi açısından %82 oranında hayati öneme sahip olduğu görülmektedir. Ancak AB genelinde orta ölçekli işletmelerin neredeyse üçte ikisi (%63) işgücü ve beceri eksikliklerinin kendilerini genel ticari faaliyetlerde geride bıraktığını belirtmektedir. Bunların %45'i bu geri kalmanın dijital teknolojileri benimseme veya kullanma çabalarını engellediğini söylemektedir. %39'u ise iş faaliyetlerini çevreci hale getirme konusunda yaşadıkları zorlukların ticari faaliyetlerini engelleyen bir unsur olduğunu ifade etmektedir. Kamu istihdam hizmetleriyle daha iyi iş birliğinin (%58), başvuru sahiplerinin becerilerini değerlendirmek için daha iyi araçların (%49), şirketin beceri ihtiyaçlarını değerlendirmek için daha iyi araçların (%46) ve yabancı niteliklerin tanınması için daha kolay prosedürlerin (%38) eksikliği sorunun çözüme ulaşmasının önünde engel teşkil etmektedir (European Commission, 2023a).

Bununla beraber, AB ülkelerinde 13 milyondan fazla işsiz bulunmaktadır. AB'de çalışma saatlerine göre ücretlerin düşüklüğü önemli bir sorun haline gelmiştir. Deregülatif neoliberal paradigma önemli hasarlara yol açmıştır. Yeni iş modelleri istihdam haklarını tehdit ederek işçiler ile sendikalar arasındaki güç dengesizliğini artırmaktadır. İşgücünü koruyan ve eşit şartlar sağlayan düzenleyici bir ortama, sosyal bir devlet paradigmasına acilen ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak yeni ekonomi kuralları gereği kemer sıkma politikasına dönülmesi bütün bu sosyal sorunlar için kötü bir haberdır. AB'nin kemer sıkma politikalarına dayalı reformları, yeşil enerji ve dijital geçiş hedeflerine ulaşmak için ve Avrupa Sanayi Stratejisinin temel bileşenleri olan yatırım, kamu hizmetleri, altyapı, konut, ulaşım, çocuk bakımı vb. sosyoekonomik politikaların hayata geçmesini engelleyecek büyük bir risktir (Lynch, 2024). Sendika üyeliği ve toplu sözleşme kapsamındaki işçilerin payı azalmaktadır. Sendikalaşmanın AB ortalaması 2000 yılında yaklaşık %66 iken, 2019 yılında yaklaşık %56'ya düşmüştür. Bakım gibi bazı sektörlerde toplu pazarlığın neredeyse tamamen yok olduğu görülmektedir (European Commission, 2023b).

AB endüstrisi son dönemde önemli sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Özellikle enerji maliyetlerindeki artış AB'nin can damarı olan endüstriyel üretimin dünya ile rekabet edebilirliğini engellemekte ve bu durum zincirleme bir şekilde istihdam başta olmak üzere tüm AB için içinden çıkılmaz sosyoekonomik problemlere yol açmaktadır. Nüfusun yaşlanması ve beceri gerektiren işlerdeki kalifiye eleman açığı buna eklendiğinde zorluğun boyutunun ne kadar yapısal ve ilkesel olduğu gözler önüne serilmektedir. Zira, yapısal ve ilkesel sorunların çözümü çok maliyetli ve uzun bir zamana ihtiyaç duymaktadır. AB'nin ise böyle bir finansmanı ve zamanı bulunmamakta ve kısa sürede sorunları çözmek zorundadır. AB, emisyon azaltım politikaları ve buna bağlı aşırı yorucu bürokratik prosedürlere bir de enerji krizi eklendiğinde yatırımcılar için çekiciliğini yitirmiştir (Beyrer, 2024).

Bunlarla beraber, Mart 2024'te sanayi üretiminde, Mart 2023'e kıyasla ortalama, Avro Bölgesinde ara mallarda %2,3, enerjide yüzde 3,5, sermaye mallarında %1,8, dayanıklı tüketim mallarında %8,3 ve dayanıksız tüketim mallarında ise %7 oranında düşüş yaşanmıştır. AB'de ise endüstriyel üretimde ara mallarda %2,2, enerjide %2,6, sermaye mallarında %1,5, dayanıklı tüketim mallarında %7,5 ve dayanıksız tüketim mallarında %5,1 oranında düşüş yaşanmıştır. Bu düşüşler AB sanayisinin resesyon içerisinde olduğunu göstermektedir. Avro Bölgesi'nde mevsimsellikten arındırılmış işsizlik oranı, Nisan 2024'te %6,4 ve AB'de %6,0 olmuştur. Nisan 2024'te Avro Bölgesi'nde genç işsizlik oranı %14,1 ve AB'de %14,4 düzeylerinde gerçekleşmiştir (Eurostat, 2024a). Bu oranlar AB için aradan geçen onlarca yılın sonunda refah düzeyi anlamında başarılı bir sonuç olmamakla beraber, AB'nin entegrasyon hedefinin önündeki milliyetçi ve ırkçı tutumları artıracığı için ilerisi için büyük sorunlara işaret etmektedir.

5. SOSYOEKONOMİK SORUNLAR İLE İLİŞKİLİ KÜLTÜREL SORUNLAR

Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, enerji, gıda ve gübre fiyatlarını anormal bir şekilde artırarak, enerji ve gıda kıtlığını şiddetlendirmiştir. Bu tablo ile beraber, süregelen küresel yaşam maliyeti krizi özellikle AB açısından adeta bir var oluş-yok oluş sorununa dönüşmüştür. Küresel gıda ve enerji fiyatları 2022 ortasındaki zirve seviyelerinden bu yana düşmüş olsa da, Rusya ile ambargo ve yaptırım savaşı içindeki AB ekonomisinde yurt içi fiyatlar ve gıda başta olmak üzere üretime yönelik riskler yüksek düzeylerde seyretmeye devam etmektedir. Ne yazık ki bu durumdan en çok zarar görenler yoksul haneler olmaktadır. Rusya ile Ukrayna arasındaki savaş giderek uzayan ve öngörülemeyen bir hal alırken, bu savaş konvansiyonel çatışma boyutuyla da Avrupa'nın kapısını çalmaktadır. Bununla beraber, bu olumsuzluklara paralel bir şekilde başlayan Ortadoğu çatışma ortamı nedeniyle Süveyş kanalının kapanması Ortadoğu'yu olduğu kadar AB'yi de direkt etkilemektedir. Avrupa'nın jeopolitik krizler ve halkın hoşnutsuzluğunu yaratan yaşam maliyeti krizi gibi istikrarsızlık ve korku yaratan kalıcı krizler sarmalı ile karşı karşıya olduğu görülmektedir (FEANTSA, 2024a; Vanhercke, Sabato ve Spasova, 2024).

AB yönetimlerinin 2008 mali krizine bağlı olarak 2010 yılında ortaya çıkan Avro Bölgesi borç krizini öngörememesi, önleyememesi ve krizin ortadan kaldırılmasındaki yetersizlikleri, ana akım neoliberal siyasi kurumlara ve AB oluşumuna karşı güvensizlik yaratmıştır. Bunun üzerine savaş nedeniyle Rusya'ya uygulanan ambargo kararları sonucunda AB'nin enerji ve gıda noktasında zorluklar yaşaması eklenince vatandaşlarda var olan öfke ve güvensizlik ileri boyutlara taşınmıştır. Bir taraftan yaşanan ekonomik sorunlar vatandaşların refahını olumsuz yönde etkilerken diğer taraftan Avrupa genelindeki radikal sağ popülist ve muhafazakâr partiler tepkilerin kökenindeki duyguları anlayarak popülist bir şekilde kullanmak için fırsatı kaçırmamıştır. Bu partiler Avrupa şüpheciliği ve küreselleşme karşıtı bir siyasi söylem ile muhafazakâr kültürel gelenekçilik ve ulusalcılık söylemlerini harmanlayarak güçlü bir popülist şovenizm yaratmıştır. Bu

söylem ulus devlet egemenliğini yeniden tesis etme ve devleti yerelleştirme hedefi çerçevesinde tüm popülist hareketleri birbirine bağlamıştır (Heinisch, Werner, ve Habersack, 2019).

Popülizm, siyasi parti ve kurumlarca oy hedefi ile geliştirilen arz yönlü bir siyasi araç olmakla beraber, aynı zamanda seçmenlerin de konjonktürel ekonomi politiğe dayalı olarak duygu ve düşüncelerinin talep ettiği bir olgudur (Arzheimer, 2018). AB ülkelerinde gelişen popülizm ve milliyetçilik iki sacayağı üzerinden vücut bulmaktadır. Bunlardan ilki ulusal egemenlik, yani kültürel anlamda yerli vatandaşların yabancılara karşı savunulması diğeri ise, ekonomik egemenlik yani ekonomi politikalarının yerli vatandaşlarının zenginliğini sağlaması gerektiği fikrini savunmaktadır. Küresel mali krizin ve küreselleşmenin sonucunda ulusal ekonomik egemenliğin kaybedilmesi, ulusal halkın iş ve refahının da tehdit altında olduğu algısını güçlendirmiştir. Küreselleşme çerçevesinde uluslararası yapılan tedarik ve üretim anlaşmalarının iptal edilerek, diğer ülkelerdeki üretimlerin dolayısıyla zenginliğin tekrar ait olduğu ulusuna döndürülmesi ve ulusal işgücü piyasasının vatandaş olmayan işçilere kapatılması yönünde güçlü bir halk desteği ve buna yönelik popülist siyasi ekolün büyüdüğü görülmektedir. Avrupa genelinde popülist siyasiler işçi ve çiftçi sınıfından seçmenlerin ve ekonomik açıdan dezavantajlı grupların duygularından özellikle yararlanmaktadır (Brubaker, 2017).

Son yıllarda krizlere ve savaşlara bağlı olarak yaşanan ekonomik ve demografik değişim, AB'de yer alan ülke halklarının kültürlerini, sosyal refahlarını ve yerel yaşam tarzlarını dışarıdan gelen tehditlere karşı koruma temelli popülist politika biçimlerine kullanışlı bir alan açmıştır. Ayrıca neoliberal küreselleşme ile beraber yoğunlaşarak artan sosyal refah devleti erozyonu özellikle dezavantajlı ve orta sınıf yerel halkın sosyal faydalara endeksli refahının düşmesine neden olmuştur. Bununla beraber yoksul ülkelerden AB'ye doğru yaşanan göç, işgücü piyasasının yapısını değiştirmiş, nüfusun etnik, dilsel ve dinsel heterojenliğini artırmış ve kentsel yaşamı dönüştürmüştür. Zaten neoliberal ekonomik sistem nedeniyle uygulanan politikalar ve krizler nedeniyle bozulma sürecinde olan vatandaş refahının, göç nedeniyle bozulduğu duygusunu yaratan popülist söylemler yerli halkın işlerini, sosyal yardımlarını, kültürel kimliğini ve yaşam tarzını yani sosyal refahını göçmenlere karşı koruma içgüdüsünü artırmıştır. AB ülkelerinin vatandaşları arasında bile birbirlerine karşı bir korumacılık ve milliyetçilik duygusu giderek artmaktadır (Krzyżanowski, 2017; Mepschen, 2016; Watson, 2009).

Refah şovenizminin boyutu AB'nin temel kuruluş felsefesi ve hedefi olan tam entegrasyonun sağlanması ve milliyetçiliğin ortadan kaldırılması hususunda başarısız olduğunu göstermektedir (Michalopoulos, 2023; Snippe, Grier, Alipour & Théo, 2024). Karakteristik olarak AB aşırı sağ, yerlilik ve otoriterlik özelliklerini baskın bir şekilde temsil etmektedir. Yerlilik karakteristiği, yerli olmayan halkların ulus devletin homojenliğini ve bekasını tehdit ettiği savı üzerinden yabancı düşmanlığını artıran bir milliyetçiliktir. Otoriterlik karakteri ise, kanunlara ve devlet sistemine karşı işlenen suçların ağır şekilde cezalandırılacağı, neoliberalizmin aksine devletin sosyoekonomik sisteme müdahil olduğu ve regülasyonlarla toplumsal ve ekonomik yaşamın sıkı bir şekilde denetim altında tutulması inancını temsil etmektedir. Dışlayıcı ve hiyerarşik olan aşırı sağ ideolojiler ırkçılık ve göçmen karşıtlığı ile son dönemde tüm AB genelinde kendini göstermektedir (De Jonge & Heinze, 2023).

Seçmenlerin büyük çoğunluğu, göçmen karşıtı duygularla aşırı sağı desteklemektedir. Ancak bu göçmen karşıtı grubu göç şüpheçileri, yabancı düşmanları ve ırkçılar şeklinde ayırmak mümkündür. Yabancı düşmanlarının göçmenlere karşı korku ve tiksinti duyguları beslediği, ancak bunun için göçmen sayısının yerel halkın güvenliği ve refahı için bir tehdit oluşturacak oranda çok yüksek sayılarda olması gerekmektedir. ırkçılar, yabancılara biyolojik hiyerarşi yaklaşımına dayalı olarak her zaman küçümseyen klasik ırkçılar ve benzer kültürlerin birlikteliğini savunan diğerlerini dışlayan modern kültürel ırkçılardır. Göç şüpheçileri ise, ırkçı veya yabancı düşmanı tutumlara sahip oldukları için değil, refah ve güvenlik gibi bazı kaygı ve şüphelerden dolayı kendi ülkelerindeki göçmen sayısını azaltmak istiyorlar. Aşırı sağ yöneliminin salt ırkçılık ile değil asıl refah şovenizmini ifade eden göç şüpheçiliği ile de karakterize edilmesi gerekmektedir (Rydgren, 2008).

Refah faydalarının paylaşımından doğan endişe duygularının tetiklediği göç şüpheçiliği, refah şovenizmi (welfare chauvinism) olarak da ifade edilmektedir. Ama nihayetinde refah şovenizminin ırkçı ve yabancı düşmanı duyguları tetikleme potansiyelini de göz ardı etmemek gerekmektedir. Özellikle uzun vadeli bakım sistemlerinin yetersizliği ve yaşanan ciddi konut ve barınma sorunu refah şovenizmini artırarak AB için ana yapısal problemler haline getirmektedir. AB devletlerinin gittikçe artan yoksulluk ile mücadele etmek için beşeri sermayeye yatırım yapmak ve ihtiyaç sahibi çocuklara ve ailelere yönelik becerilerini geliştirecek bir

mesleki eğitim açığı devam etmektedir. Yaşam maliyetinin yüksekliği ve ücretlerin düşüklüğü her iki AB vatandaşının bir tanesi için önemli bir sorun olmuştur (Schmit, 2024).

AB'de giderek artan oranda bir çalışan yoksulluğu sorunu bulunmaktadır. Çalışanların %10'undan fazlasının yoksulluk ve bunun sonucunda sosyal dışlanma riskiyle karşı karşıya olduğu görülmektedir. Yoksulluk içindeki çocukların sayısı ise 20 milyonu aşmıştır. Hayat pahalılığı krizi etkisini artırmış ve geçimini sağlamaya çalışan işgücü temel ihtiyaçlarını bile zorlukla karşılayacak duruma gelmiştir. Örneğin, ortalama 35 yıllık çalışma geçmişine sahip bir asgari ücretli emekli çok düşük miktarda emekli maaşı alarak kirasını bile ödeyememektedir. Güvencesiz işler ve ücretsiz stajyerlik arasında sıkışan genç nesil adına da oldukça zor bir dönemden geçilmektedir. AB'nin kuruluş lokomotifleri olan tek pazarın faydaları ülkeler ve vatandaşlar arasında eşit paylaşılmamıştır. Zenginlerin ve elitlerin gelirleri katlanarak hızla artarken, düşük ve orta gelirli insanların reel maaşları tam aksine yaşam maliyetleri karşısında hızla erimiştir (Lynch, 2024).

Ukrayna-Rusya arasında süregiden savaş, AB'de devam eden konut sıkıntısını hem gözler önüne sermiş hem de katlayarak artırmıştır. AB'nin yaşadığı kriz en çok, fiyatların artması ile beraber evsizlik nedeniyle ciddi şekilde barınma sorunu yaşayan en yoksul haneleri vurmuştur. Avrupa ülkelerinde konutla birlikte gıda ve enerji, düşük gelirli hanelerin harcama bütçelerinin en büyük kısmını oluşturmaktadır. Enerji maliyetleri, çoğu kötü yalıtımlı bakımsız evlerde yaşayan düşük gelirli işçiler için önemli bir yük olmuştur. Ücretlerin de enflasyon karşısında erimesi göz önüne alındığında hızla artan enerji fiyatlarına karşı savunmasız hale gelmiştir. AB devletlerinin, yaklaşık 4,5 milyon Ukraynalı mülteciyi kabul etmesi nedeniyle birçok sorun ortaya çıkmış olsa da, barınma sorunu tartışmasız en büyük sorunu teşkil etmiştir. Bu göçten dolayı oluşan talep patlaması birçok Avrupa ülkesinde, mültecileri ev sahibi yapmaya yönelik özel mali yardımlarda kesintilere yol açmıştır. Avrupa'da en az 895.000 kişinin evsiz olduğu bilinmektedir (FEANTSA, 2024a). AB'de evsizlik ve barınma sorunu geçmişten katlanarak gelen bir sorundur. Sorunun bu boyutlarda olması AB'nin barınmayı temel bir hak haline getirme konusundaki başarısızlığını vurgulamaktadır.

Bununla beraber, evsizlik, sokakta uyumaktan, başka birinin evinde geçici olarak bir kanepede uyumaya, bir arabada, çadırda veya garajda yaşamaya kadar çeşitli şekillerde tezahür edebilmektedir. Ayrıca bireylerin sosyal yardım kurumlarında geçici olarak barındırıldığı durumları da evsizlik kapsamında değerlendirebiliriz. Bu nedenle sokakta yaşayan 895 bin kişilik evsiz nüfus buzdüğünün sadece görünen kısmıdır. Evsizliklerin çoğu ise resmi istatistiklere yansımamaktadır. AB genelinde üye devletlerin farklı refah devleti rejimleri nedeniyle, evsizlik sorununa çözüm için uygulanan araçlar ve mali taahhütler çok çeşitlilik göstermektedir. AB'nin kuruluşundan günümüze kadar geçen onlarca yıla ve onlarca stratejik hedefe rağmen sadece iki ülkenin (Finlandiya ve Danimarka), evsizliği azaltmayı başardığı görülmektedir. Hatta bazı üye ülkelerin temel hizmetlere dair çözüm sistemlerini henüz yeni kurmaya başlaması AB açısından vahim bir sosyoekonomik başarısızlıktır (FEANTSA, 2024b).

Koronavirüs Salgını, Rusya'nın Ukrayna'ya karşı savaşı ve bir dizi diğer küresel konjonktür, AB'nin uyum sürecini olumsuz yönde etkilemiştir. Daha az gelişmiş bölgeler genellikle daha gelişmiş ve varlıklı bölgelere göre daha fazla etkilendiğinden, AB entegrasyonunun daha da kötüleşmesi ve bölgeler ile toplumsal sınıflar arasındaki eşitsizliklerin hızla artması riskiyle karşı karşıyadır. Ana bir sorun olmasına rağmen salt savaş sonrası oluşan enerji dar boğazına odaklanmak resmin tamamını görmeyi engelleyecektir. Ukrayna, Rusya ve Beyaz Rusya ile ticari ilişkiler, savaş mültecileri, yoksulluk riskiyle karşı karşıya olan kişiler, yüksek düzeyde etkilenen sektörlerde çalışan kişilerin işsiz kalmaları, var olan işsizlik havuzuna göçmenlerin de dahil olarak işgücü arzını fazlaştırmaları ve ücretlerin düşmesi gibi diğer faktörler ve hassasiyetler de değerlendirildiğinde AB'nin karşı karşıya olduğu tehlike daha net ortaya çıkmaktadır (European Parliament, 2022).

Yaklaşık 450 milyonluk bir nüfusa sahip olan AB'de toplam nüfusun %21,7'sine denk gelen 95 milyon kişi yoksulluk içinde yaşamaktadır. Çocuk yoksulluğu oranı ise nüfusun yaklaşık %24,5 oranındadır. AB'nin 2010 yılında duyurduğu 2020 hedeflerine göre 20 milyon kişinin yoksulluktan kurtarılması amaçlanmıştı ama bu hedefe ulaşılamamıştır. Avrupa Sosyal Haklar Sütunu (EPSR) Eylem Planı hedeflerine göre, 2030 yılına kadar en az 15 milyon kişinin yoksulluğunun azaltılması hedefleniyor ama mevcut ekonomik zorluklar göz önüne alındığında bu hedefe de ulaşılamayacağı tahmin ediliyor. AB'nin birbirini tetikleyen ve birbirini iç içe geçmiş girift sorunlar sarmalı içerisinde olduğu ve bu sarmalın içinden çıkması için radikal çözümler bulması gerektiği aşikardır (European Commission [EC], 2010; Eurostat, 2024b; European Commission [EC], 2021a)

Yapılan son Avrupa Parlamentosu seçimlerinde aşırı sağ partilerin büyük bir ilerleme göstermesi büyük oranda halktaki bu tepkilerin bir sonucudur. Sonuçlara bakıldığında AB karşıtı milliyetçi ve ırkçı söylemlere sahip olan iki partinin toplamda aldığı oy ile Avrupa Parlamentosunda üçüncü sıraya yükseldiği hatta ikinci

sıradaki Sosyal Demokratların (S&D) sandalye sayısına çok yaklaştığı görülmektedir. Bununla beraber bağımsızlar ve hiçbir partiye bağı olmayanların içerisinde yer alan AB karşıtı ve milliyetçi milletvekillerini de hesaba katarsak AB karşıtı ittifakın S&D'yi geçerek çok bariz bir şekilde ikinci sıraya yerleştiği aşikardır. Diğer taraftan AB savunucusu neoliberal politikaların destekçisi olan EPP birinci sırada yer almış olsa da AB yanlısı partilerin genel anlamda önemli sayıda sandalye kaybetmesi, AB karşıtlarının önemli oranda sandalye kazanması ve oy oranlarının artışının hızlı bir ivme kazanması AB taraftarlarının zaferini gölgelemiştir (European Parliament, 2024). Bir sonraki seçim için AB'nin geleceği adına endişeli bir tablo ortaya koymuştur. Bu sonuçlar hiçte sürpriz değildir. Çünkü AB'nin bahsettiğimiz diğer sosyoekonomik ve sosyokültürel sorunları AB'nin birlikte halinde devam etmesinin çok zorlaştığını göstermektedir. Seçim sonuçları var olan sorunların bir yansıması olarak malumun ilanı olmuştur.

6. SORUNLARA KARŞI ÜRETİLEN ÇÖZÜM STRATEJİLERİ VE ELEŞTİRİLER

Küresel çapta yaşanan 2008 küresel mali krizinin ardından, ortaya çıkan yüksek işsizlik ve bozulan işgücü piyasası, eşitsizlik, ekonomik kriz ve olumsuz yaşam koşulları göstergeleri gibi sorunlara çözüm bulmak için 2010'lu yılların ilk yarısında yenilenen mali kurallar, üye devletlere bütçelerini kısımları yönünde baskı uygulamıştır. Bu dönemde kamu yatırım harcamaları kemer sıkma politikasının en büyük kurbanları olmuştur. Kamu hizmetlerinde veya sosyal güvenlikteki kesintiler gibi kamu yatırımlarındaki ana kesintiler neoliberal dönemin deregülatif karakteri gereği devletleri daha da etkisiz kılmaya yönelik bir felsefe ile uygulanmıştır. Bu kesintilerden bazıları işgücü piyasası politika programlarını da vururken, aynı zamanda işgücü piyasasının kuralılaşdırılması da sürdürülmüştür (Vanhercke, Sabato ve Spasova, 2024).

Bu katı kesintiler ve kemer sıkma politikaları döneminin yol açtığı sosyal ve ekonomik olumsuzlukları bir nebze olsun iyileştirmek için Avrupa Parlamentosu, AB Komisyonu ve AB Konseyi tarafından 2017 yılında Avrupa Sosyal Haklar Sütunu kabul edilmiştir. Sütun, eşit fırsatlar ve işgücü piyasasına erişim, adil çalışma koşulları, sosyal koruma ve sosyal katılım olmak üzere neoliberalizmin özellikle 2010 sonrası mali kuralları nedeniyle yarattığı sorunlu alanlara çözümler öneren 3 bölümden oluşmuştur. Bu bölümlerde sosyal koruma ve sosyal güvenlik, çalışma koşulları, sosyal politika, sürekli eğitim, eşit ücret, Avrupa sosyal politikası, cinsiyet eşitliği, işe erişim, sosyal diyalog ve sosyal entegrasyon gibi konulara dair hedefler belirlenmiştir (European Commission [EC], 2017).

Pandemi sonrasında ise, sorunlar katlanarak artmış ve Mart 2020'de Avrupa'da kemer sıkma ve kesinti ile özdeşleşen mali kuralların uygulanması askıya alınarak devlet yardımı kuralları gevşetilmiştir (Vanhercke, Sabato ve Spasova, 2024). Bununla beraber, devletlerin yeniden sosyoekonomik sahaya düzenlemeleri zorunluluğu ortaya çıkmış ve Avrupa Sosyal Haklar Sütunu'nun uygulanmasına dair bir eylem planı ihtiyacı artmıştır. 2021 yılında kabul edilen Avrupa Sosyal Haklar Sütunu Eylem Planı ile 2030 yılına kadar ulaşılması öngörülen, çalışma hayatı, sosyal yaşam, eğitim, ekonomiye, refah sistemleri, becerilerin geliştirilmesi ve sosyal içerme gibi ana başlıklarla belirlenen sosyoekonomik hedeflere ulaşılması için bir prosedür oluşturulmuştur. Bu Eylem Planı, Komisyon'un Porto Sosyal Zirvesi'ne katkısını oluşturmaktadır. Komisyon, üye devletlere, sosyal ortaklara ve bölgesel ve yerel yönetimlerin yanı sıra sivil toplum gibi diğer ilgili aktörlere sütunun kendi yetki alanları dahilinde uygulanmasını hızlandırmak için kolektif bir çabaya katılmaları ve gerekli önlemleri hızla almaları çağrısında bulunmuştur. Avrupa Sosyal Haklar Sütunu Eylem Planı, 2017 yılında kabul edilen sütunun ilkelerini vatandaşların yararına olacak somut ve spesifik eylemlere dönüştürmüştür. Bu eylem planı ile örneğin (European Commission [EC], 2021a);

1-20 ila 64 yaş arasındaki kişilerin en az %78'inin istihdam hayatına katılmasının sağlanması,

2-Yetişkinlerin her yıl en az %60'ının mesleki ve beceri eğitimlerine katılımının sağlanması,

3-Yoksulluk veya sosyal dışlanma riskiyle karşı karşıya olan insan sayısının 2019'a kıyasla en az 5 milyonu çocuk olmak üzere en az 15 milyon azaltılması gibi spesifik hedefler de belirlenmiştir.

Portekiz Konsey Başkanlığı tarafından 7-8 Mayıs 2021 tarihinde Porto'da düzenlenen Sosyal Zirve'de, AB'nin pandemi sonrası ekonomik yönden yaşadığı dağınıklığın toparlanmasında ve insanlara öncelik veren sosyal devlet kararlılığı üzerinde görüşmeler yapılmıştır. Porto Sosyal Zirvesi aynı zamanda AB Sosyal Sütunu Eylem planının taahhüdünü en yüksek siyasi düzeyde tartışmak için tüm kurul ve devletleri bir araya getirerek sorunların çözümüne dair stratejilerin olgunlaşmasını amaçlamıştır. 7 Mayıs'ta ortaklarca imzalanan Porto Sosyal Taahhüdünde, Komisyon'un Avrupa Sosyal Haklar Sütunu Eylem Planında belirlenen 2030 ana hedefleri kabul edilmiştir. 8 Mayıs'ta Avrupa Konseyi üyeleri sosyal konulara ilişkin Porto Deklarasyonunu kabul etmiştir (European Council, 2021).

Avrupa Komisyonu 2021 yılı Ekim ayında, 1992 Maastricht Antlaşması'ndan bu yana makroekonomik yaklaşımın sağlanmasına, sağlam kamu maliyesinin korunmasına ve makroekonomik dengesizliklerin giderilmesine yardımcı olan AB'nin ekonomik yönetim çerçevesinin gözden geçirilmesine karar vermiştir. 2021 yılında yayınlanan tebliğ ile yaşanan sorunlara binaen AB'nin gelecek on yıllık ekonomi politikası koordinasyonunu ve gözetimini şekillendirecek temel ekonomik ve politik konular ele alınmıştır. Mevcut çerçeveye ilişkin temel endişeler dikkate alınarak, üye devletlerde borç sürdürülebilirliğini güçlendirmeyi, sürdürülebilir ve kapsayıcı büyümeyi teşvik etmeyi ve böylece istikrar ve büyümenin ancak el ele gidebileceği 1992 tarihli Maastricht kriterleri benzeri bir yönelimi amaçlamıştır (European Commission, 2022a).

Rusya-Ukrayna Savaşı başladıktan sonra Rusya'nın gaz kesintileri nedeniyle enerji arzı noktasında yarattığı güvensizlik AB'yi ileriye dönük enerji temini için radikal kararlar almaya itmiştir. AB liderleri Mart 2022'de Avrupa Konseyi'nde Avrupa'nın Rusya'dan enerji ithalatına olan bağımlılığını mümkün olan en kısa sürede kademeli olarak ortadan kaldırma konusunda REPowerEU planı üzerinde anlaşmışlardır. REPowerEU, temiz enerjiye geçişi hızlandırarak ve daha dayanıklı bir enerji nakil sistemi ve bir enerji birliği için üye devletlerin birleşerek Rus enerjisine olan bağımlılığı ve talebi azaltmayı amaçlamıştır. Bu eylem planının uygulanması için düzenleyici ve altyapısal önlemlerin yanı sıra ulusal yatırım ve reformlar ile birleşik enerji diplomasisi arasında etkili bir koordinasyonun sağlanması gerekmektedir. Aynı zamanda, enerji tüketimini azaltmak ve fosil yakıtları yenilenebilir enerji kaynakları ile değiştirmek için endüstriyel süreçleri de dönüştürmek ve talep tarafındaki eylemler ile arz tarafındaki eylemler arasında koordinasyonu sağlamak gerekmektedir. Hedeflerin bir kısmı AB tarafından yürütülürken, birçoğunun uygulanması ise üye devletlerin AB'den ayrı olarak ulusal reform ve yatırım çabasına bırakılmıştır (European Commission [EC], 2022b).

Bununla beraber, AB'deki elektrik tüketiminin bugünden 2030'a kadar yaklaşık %60 oranında artması beklenmektedir. Dağıtım şebekelerinin %40'ının 40 yaşın üzerinde olması ve sınır ötesi iletim kapasitesinin 2030 yılına kadar iki katına çıkması hedeflendiği için 584 milyar euro yatırım yapılması gerekmektedir. Komisyon elektrik şebekelerinin daha verimli çalışmasını ve daha geniş ve daha hızlı bir şekilde yaygınlaşmasını sağlayacak bir eylem planı hazırlamıştır. Komisyon, elektrik şebekelerinin Avrupa genelinde yaygınlaştırılmasına yönelik destekleyici bir yasal çerçeveyi halihazırda uygulamaya koymuştur. AB pazarlarının tamamen entegre olmasıyla modernize edilmiş bir altyapı ağının, vatandaşların ve iş dünyasının daha ucuz ve daha temiz enerjiden yararlanabilmesini sağlayacağı düşünülmektedir (European Commission, 2023c). Ancak, yapılması planlanan yatırımın finansmanı için gereken 584 milyar Euro'nun mevcut bütçe ve mali yönetim kuralları gerçeklikleri ile olan çelişkinin nasıl çözümleneceği hususu soru işareti yaratmaktadır.

Brüksel'de, 31 Ocak 2024 tarihinde düzenlenen Val Duchesse Sosyal Ortaklar Zirvesi'nde Avrupa Komisyonu, AB Konseyi'nin Belçika Başkanlığı ve Avrupalı sosyal ortaklar "Gelişen Avrupa Sosyal Diyalogu İçin Üçlü Bildirgesini" imzalamıştır. Bildirge, AB düzeyinde sosyal diyalogun güçlendirilmesi ve ekonomilerin ve işgücü piyasalarındaki temel zorlukların ele alınmasında güçlerin birleştirilmesi yönünde yenilenmiş bir kararlılığı temsil etmektedir. Amaç, gelişen işletmeleri, kaliteli iş ve hizmetleri ve iyileştirilmiş çalışma koşullarını desteklemektir. Komisyon, ortak sözleşmeyi müzakere etmeyi ve sonuçlandırmayı, hem sendikaların hem de işveren örgütlerinin üyeliğini ve temsil edilebilirliğini artırmayı amaçlamıştır (European Commission [EC], 2024).

Daha önce 2021 yılı Ekim ayında başlayan ekonomik yönetim incelemesi nedeniyle AB üye devletlerinin yeni borçlanmayı finanse etmek için kullanabileceği alan oldukça daralmıştır. Yüksek enflasyon, Avrupa Merkez Bankası (ECB)'ni, ilk olarak Mart 2022'den itibaren PEPP kapsamındaki net varlık alımlarını aşamalı olarak kaldırarak, ardından Temmuz 2022'den itibaren birkaç tur faiz artırımına giderek para politikası duruşunu sıkılaştırmaya yöneltmiştir. Üye devletlerin çoğunluğunun muzdarip olduğu yüksek bütçe açıkları ve kamu borç oranları, AB tarafından dikte edilen yönetim incelemesi kriterleri nedeniyle daha sıkı mali koşullarla birleştiğinde, mali sürdürülebilirliği sürdürme aciliyeti ile kamu harcamaları için yeterli hareket alanı yaratma arasındaki algılanan denge bozulmuştur. Üye devletlerin ekonomi politikalarının koordinasyonu, ödemeler dengesi, fiyat istikrarı, sağlam kamu maliyesi, parasal koşullar ve sürdürülebilir bir ekonomiye ilişkin yol haritası olarak Şubat 2024'te, Konsey ve Avrupa Parlamentosu müzakerecileri arasında Yeni Mali Kurallar kabul edilmiştir. Bu kurallar ile üye devletlerin kamu borç oranının GSYİH'nin %60'ını aşmaması ve bütçe açığının GSYİH'nin %3'ünü aşmaması hedeflenmiştir (Theodoropoulou, 2024; European Council, 2024).

Kabul edilen mali kurallar, bütçe açığı gayri safi yurt içi hasılasının %3'ünün üzerinde olan üye devletlerin, bütçe açıklarını her yıl GSYİH'nin en az %0,5'i kadar azaltmalarını gerektirmektedir. Bu, 14 üye devletin gelecek yıl harcamaları kısması veya vergileri 45 milyar euro'ya kadar artırması gerektiği anlamına geliyor. Bu

2008 yılı krizinden sonra uygulanmaya başlanan kemer sıkma döneminin ikinci aşamasıdır. Sonuçları yalnızca daha az iş, daha düşük ücretler ve kamu hizmetlerinin daha fazla yetersiz finansmanı olarak hayata yansımaktadır. Bu kurallar Avrupa Yeşil Anlaşması ile uyumsuzluk yaratacak kriterlerdir. Tüm üye devletlerin yatırımlarını artırmaları gerektiğinde, bu kriterlerden dolayı devletlerin yaklaşık yarısının AB'nin sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik kendi hedeflerini karşılayamayacağı için bir kısır döngü misali acil yatırımları yapmasını da engelleyecektir. AB mali kurallarına ilişkin nihai siyasi anlaşmanın sıkı borç ve bütçe açığı kriterleri getirdiği ve yalnızca üç ülkenin (Danimarka, İsveç ve İrlanda) bu kriterlerle beraber gerekli sosyal ve Paris Anlaşması kapsamındaki emisyon taahhütlerine uygun yeşil yatırımları karşılayabildiği görülmektedir (Lynch, 2023).

RRF kapsamındaki hibelerin devam etmesi durumunda bile yalnızca iki ülke (Hırvatistan ve Litvanya) sosyal ve yeşil yatırım ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir. Acil bir durumda bulunan sosyal, ekonomik ve istihdam sorunları yerine borç ve açık oranlarının keyfi olarak azaltılmasına öncelik verilmesi işleri daha da içinden çıkılmaz bir hale getirmektedir. Bu tür kesintiler ve kemer sıkma uygulamaları Avrupa'yı daha yoksul bir hale getirmektedir. AB'nin sosyal dokusuna, üretim kapasitesine ve daha güçlü ve daha dayanıklı bir ekonomiye ulaşmasına engel olacaktır. Bu zorlukların üstesinden gelmek, ekonomik kalkınmayı teşvik etmek ve iklim risklerini azaltmak için özellikle sosyal altyapı ve yeşil girişimlere yönelik kamu yatırımlarının artırılması gerekmektedir. Tüm üye devletlerin ek finansman gereksinimlerini karşılamaları için tahmini 300-420 milyar euro gerekmektedir. Yıllık olarak AB GSYH'sinin yaklaşık %3'ü kadar bir miktara ihtiyaç duyulacaktır. Bunun için ise katı mali kuralların aksine, daha esnek mali kurallar, yeni artan oranlı vergilendirme ve uzun vadeli bir AB yatırım fonunun oluşturulması gerekmektedir (Mang ve Caddick, 2024). Ancak bu hedeflerin kısa vadede gerçekleştirilmesi mümkün görünmemektedir.

Yeni Mali Kuralların kabulünün ardından Belçika'nın La Hulpe kentinde 15-16 Nisan 2024 tarihlerinde Avrupa Sosyal Haklar Sütunu Yüksek Düzeyli Konferansı, AB Konseyi Belçika Başkanlığı tarafından düzenlenmiştir. Konferansta 2017 yılında Göteborg Zirvesi'nde ilan edilen Avrupa Sosyal Haklar Sütununun Geleceğine ilişkin Bildirge, Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi, Avrupalı sosyal ortakların çoğunluğu ve sivil toplum kuruluşları tarafından imzalanmıştır. Katılımcılar, artan rekabet gücünü ve üretkenliği eşit fırsatlarla birleştirerek, daha kaliteli işleri ve adil çalışma koşullarını teşvik ederek, yoksulluğu ve eşitsizlikleri azaltarak sosyal ve ekonomik ilerlemeyi bir arada yürütebilmek için Avrupa Sosyal Modelinin kaçınılmaz bir hedef olduğunu kabul etmişlerdir (Belgian Presidency of the Council of the European Union 2024). Ancak yeni mali kuralların katılımı ve sosyal model hedefi birbirleri ile paradoks oluşturmaktadır.

7. SONUÇ

AB'nin henüz pandemi öncesinde bile birçok alanda 2008 finansal krizinden süregelen sorunlar yaşamakta olduğu ve bunlara dair çözümler bulmaya çalıştığı bilinen bir gerçektir. 2008 krizinden beri süregelen sorunların üzerine, pandemi sonrası küresel üretim ve tedarik zincirlerinin bozulması ile Rusya-Ukrayna Savaşı nedeniyle yaşanan enerji ve göç krizi eklenince, AB için birbirini tetikleyen ve iç içe geçmiş sosyoekonomik ve sosyokültürel sorunlar sarmalı ortaya çıkmıştır. Rusya-Ukrayna Savaşı AB'nin enerji sistemini ve üretim rejimini büyük ölçüde bozmuştur. Karşılıklı ambargo ve yaptırım sürecinde oluşan enerji kıtlığı ve yüksek fiyatlar üretim sektörü başta olmak üzere hayatın her alanında hayat pahalılığına ve enflasyona yol açmıştır. AB'nin Rusya'dan gaz, petrol ve kömür ithalatına aşırı bağımlılığının kritik boyutunu ön plana çıkararak enerji güvenliği hususunda olağanüstü bir teyakkuz haline geçilmesine sebep olmuştur. Rusya'nın fosil yakıtlarına ödenen yüksek meblağların, kısır bir döngü yaratarak Rusya'nın Ukrayna'ya karşı savaşını sürdürmesine yardımcı olması da ayrı bir paradoks yaratmıştır.

Savaş demografik yapıları da değiştirerek sosyoekonomik ve sosyokültürel sorunlar üretmiştir. Savaş nedeniyle AB ülkelerine göç eden Ukraynalılar AB ülkelerinde var olan barınma sorununun katlanarak artmasına neden olmuştur. Sıkıntılı bir durumda olan konut arzına milyonlarca Ukraynalı göçmenin talepleri de eklenince bu durum AB'de yaşayanlar için hayat şartlarını daha fazla kötüleştirmiştir. Rusya'nın Ukrayna'yı işgali, enerji krizi ile beraber gıda ve gübre fiyatlarını artırarak yaşam maliyeti krizini daha da kötüleştirmiştir. Bu durumdan en çok AB vatandaşı olan yoksul haneler zarar görmektedir. Ukraynalı ve diğer göçmenlerin AB'nin sosyal destek bütçesine eklenmeleri AB vatandaşlarının 2008 krizinden beri süregelen yoksulluk boyutlarını daha da olumsuz hale getirmiştir. Ukrayna-Rusya arasında giderek uzayan ve öngörülemez bir hale gelen savaş Avrupa'nın da kapısını çalarken, diğer taraftan Orta Doğu'da İsrail'in yapmış olduğu Gazze işgali ve soykırımına tepki olarak Süveyş boğazının kapatılması AB'nin yaşadığı krizleri kronikleştirmiştir.

Yaşanan bu ekonomik krizler sarmalı AB içerisinde bir refah paylaşımı sorunu doğurmuş ve bu durum zaten refah pastasının küçülmeye doğru ilerlediği bir dönemde, Ukraynalı ve diğer ülke göçmenlerine karşı refah paylaşımı kökenli bir şovenizm (welfare chauvinism) yaratmıştır. Hali hazırda yetersiz olan refah olanaklarının göçmenlerle veya AB içindeki başka milletlerle paylaşılmak zorunda kalınması refah şovenizmini şiddetli bir tepki haline getirmekte ve entegrasyonun önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir. AB genelinde kalifiye veya niteliksiz işgücü ihtiyacı artmaktadır. Bir taraftan bu sorunu işgücü transferi yaparak çözmek isteyen AB, diğer taraftan göçmenlere karşı takınılan şovenist tutumun radikalleşmesi nedeniyle çok sıkıntılı bir süreçten geçmektedir. Refah şovenizmi daha tehlikeli bir boyuta, saldırgan ırkçı ve radikal faşist milliyetçiliğe evrilmiştir. Bu durum AB'nin var oluş felsefesine ve hedeflediği entegrasyon idealine ters bir sonuç ortaya koymuştur.

Bununla beraber, tüm dünyada olduğu gibi AB'de de neoliberalizm paradigmasının yerini Avrupa Sosyal Haklar Sütunu tarafından meşrulaştırılan yeni bir yerleşmeci muhafazakâr paradigma almaktadır. Bu dönüşüm ile Keynesyen sosyal liberal ve muhafazakâr devlet kapitalizmine girildiği görülmektedir. Artan milliyetçilik ve küreselleşmenin duraklaması birlikte düşünüldüğünde AB için yeni bir dönemin başladığı anlaşılmaktadır. İşyerinde sağlık ve güvenliğin bazı önemli yönleri, neoliberal dönemde arka planda tutulduktan yıllar sonra ön plana çıkarılmıştır. AB genelinde neoliberal dönemin yok ettiği sosyal refah devletine acil bir şekilde ihtiyaç duyulmaktadır.

AB, milliyetçiliği neoliberalizmin bireyseliği ile yok etmeyi amaçlayan bir oluşum olarak ortaya çıkmış ve gelinen noktada milliyetçilik gün geçtikçe artan bir olgu olarak karşımızda durmaktadır. AB'nin bir diğer felsefesi ve hedefi olan ekonomik refahın ve özgürlüklerin maksimizasyonu noktasında da başarısızlığa işaret etmektedir. Gelenen noktada yoksulluk ve evsiz kişilerin oranları refah sağlama vaatlerinin tam tersini işaret etmektedir. Ayrıca, son dönemde İsrail aleyhine yapılan protestolarda yaşanan antidemokratik, düşünce özgürlüğüne ve insan haklarına aykırı şekilde şiddet içeren güvenlik güçlerinin müdahaleleri AB'nin hedeflerinden çok uzaklara savrulduğunu gözler önüne sermiştir. AB'nin çok önemli derin ve yapısal sorunlarla boğuştuğu görülmektedir. AB'nin içinde bulunduğu askeri, siyasi, ekonomik, sosyolojik ve kültürel sorunlarının çözümü için gerekli olan sosyoekonomik ve sosyokültürel atmosferin hali hazırda bulunmadığı görülmektedir.

AB Parlamento seçimleri aşırı sağ olarak adlandırılan AB karşıtı ve milliyetçi kesimin oy oranlarını hızla artırdığını göstermiştir. AB taraftarı partiler oy kaybederken AB karşıtı milliyetçi kesimler oylarını artırmıştır. Aşırı sağ olarak bilinen ırkçı ve milliyetçi partilerin oy oranlarının hızlı bir şekilde arttığı ve aşırı sağın bağımsızlar da dikkate alındığında parlamentoda ikinci sıraya yükseldiği görülmektedir. Özellikle genç seçmenlerin yoğun bir şekilde ayrılıkçı ve ırkçı aşırı sağa kaymış olması bir sonraki seçimde AB karşıtı aşırı sağ partilerin tüm AB genelinde yönetimi devralmasına neden olacak bir dip dalgayı temsil etmektedir. AB on yıllardır sürdürdüğü entegrasyon ve refah iddiasını hayata geçirememiştir. Sosyoekonomik ve sosyokültürel anlamda bir ayrışma ve kutuplaşma içine girmiştir. Birçok üye devlet AB karşıtlığını dile getirmektedir. AB'nin bundan sonra SSCB'nin Mihail Gorbaçov ile yaptığı gibi kendisini feshetmesi ve devletlerin bağımsız bir şekilde ulusal ve uluslararası politikalarını belirlemesi gerektiği aşıkardır. Zira küreselleşmenin sona erdiği ve yerleşmenin kendisini gösterdiği günümüz konjonktüründe devletlerin içinde bulunduğu sıkışmışlığa bağımsız çözümler bulunması için AB'nin dağılmasının serbest bir uluslararası ilişkiler atmosferi yaratacağı tahmin edilmektedir.

Pandemi ve Rusya-Ukrayna Savaşının AB'ye olan sosyoekonomik ve kültürel etkilerinin birlikte ele alındığı literatürün çok zayıf olması ve hatta raporlar dışında makale formatında çalışmanın yok denecek kadar az sayıda olması makaleye özgünlük katmakla beraber kaynak noktasında bir sınırlılık da oluşturmaktadır. Ayrıca kamuoyu araştırması niteliğinde olan son seçimlerin sonuçlarının ilerleyen seçimlerde daha da pekişeceği göz önünde bulundurulduğunda AB'nin dağılması noktasında tahminden öteye gidilerek daha spesifik ve sonuç odaklı çalışmaların yapılabileceği düşünülmektedir. Bunlarla beraber Rusya-Ukrayna Savaşının ve Ortadoğu'da süregiden çatışmaların hangi yöne evrileceği, savaşın AB'ye sıçrama ihtimali ve savaşların ne zaman sonuçlanacağı belirsizliğini koruduğu için bu savaşların AB'ye etkilerinin boyutu ve yarattığı sosyal, ekonomik ve kültürel sonuçlar henüz net bir şekilde ortaya çıkmamıştır. İlerleyen yıllarda yapılacak seçimlerle ortaya çıkacak olan kamuoyu eğilimleri ile beraber savaşların siyasi, ekonomik ve sosyal sonuçlarına dair verilerin netleşmesi, sınırlılıkların azaldığı ve daha net sonuçlara ulaşılmış makalelerin ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Ayrıca yaklaşan ABD seçimlerinin sonuçları ile beraber ABD-Çin, AB-Çin ve ABD-AB ilişkilerinin gidişatı da AB'nin geleceği açısından çok önemli etkenler olacağı için, bu konuların da geçmişte yaşanan pandemi ve süregiden savaşların yarattığı sonuçlarla birlikte ele alınması gerekmektedir.

Bu makale bir giriş makalesi niteliği taşımakla beraber aynı zamanda bundan sonraki çalışmalara ilham vermeyi amaçlamaktadır. Makale AB'nin içinde bulunduğu olumsuz durumu tespit etmeyi amaçlayarak AB'nin geleceği hakkında öngörü ve tahminlerin oluşmasına katkı sunmaktadır. Bundan sonra yapılacak olan çalışmaların bahsedilen sınırlılıklar ve olasılıklar göz önüne alınmakla beraber, özellikle refah şovenizmi (welfare chauvinism) konusuna odaklanmaları literatür adına önemli kazanımlar sağlayacaktır.

Yazar Katkı Beyanı: 1. Yazarın katkı oranı %100'dür.

Çıkar Beyanı: Yazar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

İntihal Beyanı: İthenticate yazılımıyla makalenin benzerlik taraması yapılmıştır.

Lisans: Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) Lisansı ile lisanslanmıştır.

Author Contributions Statement: 1st author's contribution rate 100%.

Conflict of Interest: The author declare that there is no conflict of interest.

Plagiarism: A check for plagiarism on this article was conducted by using İthenticate Software.

License: Licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0).

EXTENDED ABSTRACT

Socioeconomic and Cultural Problems of the European Union after the Coronavirus Pandemic and the Russian-Ukrainian War

INTRODUCTION

It is observed that socioeconomic changes are taking place all over the world due to the Coronavirus Pandemic and the subsequent Russia-Ukraine War. The epidemic has created a huge shock that has deeply affected people, businesses, public authorities, municipalities and regions. The war in Ukraine has further increased vulnerabilities for many places and social groups already weakened by the pandemic. These two external shocks accelerated the fragmentation and separation between social groups and states. Many of the impacts have highlighted the risk of further widening inequalities.

Due to the pandemic, global production and supply chains, as well as globalization, which is the biggest goal of the Neoliberal paradigm, have been interrupted. This interruption also indicates that neoliberalism has entered a transformation process in a paradigm sense and will be dominated by the nationalist and conservative paradigm along with localization tendencies. Due to the interruption of globalization, supply and demand shortages have been experienced worldwide. This became especially severe with the outbreak of the Russia-Ukraine War, and the whole world took on a localization-oriented atmosphere. Due to the energy and food shortages resulting from the embargoes imposed on Russia due to the Russia-Ukraine war, inflationary pressure arose and became permanent. Although inflation did not increase much due to the stagnation of supply and demand during the pandemic period, the decrease in energy supply and the increase in its price as well as the increase in demand during the war exacerbated inflation. Due to the shortage of housing supply, especially with Ukrainian immigrants, housing shortage has been added to the existing problems of poor households.

The EU, which has an economic system based on the industrial sector, has fallen into a huge tangle of socioeconomic problems in this atmosphere. While the Russia-Ukraine War continues on the one hand, and on the other hand, the blockage of the Suez Canal has created a bilateral energy and supply bottleneck. The fact that wages do not increase at the same rate with inflation causes wages to melt against inflation, and the increase in living costs has created dissatisfaction among EU citizens. The simultaneous halt of energy shipments from Russia, the Turkic Republics, the Middle East and the Arab geography has caused vital and fundamental problems to emerge for the EU, which is an industry-intensive union of states. The most important of these problems is that, as a result of increasing costs due to the energy crisis, although imports with the USA and China are increasing day by day, exports remain in the background, causing the current account balance to deteriorate.

The other problem is the welfare nationalism that emerges sociologically and culturally due to this economic problem. These two main problems cause the foundations of the two main dynamics such as "integration" and "welfare", which are the purpose of the establishment of the EU and the reason for its survival, to be seriously shaken and cause predictions that the EU is moving towards the process of disintegration. In the reports published by the EU after the pandemic, these dangers were constantly mentioned and suggestions were made to eliminate the dangerous outcome foreseen.

The last European Union Parliament elections showed that the anti-EU and nationalist segment, called the far right, increased its voting rates rapidly. While all other parties lost votes, anti-EU nationalist groups increased their votes. It is seen that the vote rates of racist and nationalist parties, known as the far right, have increased rapidly and the far right has risen to the second place in the parliament when independents are taken into account. The fact that especially young voters have shifted intensely to the separatist and racist far-right represents a bottom wave that will cause far-right parties to take over the power throughout the EU in the next election. The EU has not been able to realize its claim of integration and prosperity that it has maintained for decades. It has entered into a socioeconomic and sociocultural separation and polarization. Many states express their opposition to the EU.

METHOD

In this study, the socioeconomic difficulties experienced by the EU after the Coronavirus Pandemic and the Russia-Ukraine War, and the strategies, suggestions and criticisms regarding the future of the EU and their limitations are discussed. In the research, academic articles on the subject, as well as reports and documents of official institutions, were examined by using document analysis and literature review, which are qualitative research techniques.

FINDINGS (RESULTS)

As a result, it can be seen that the EU is struggling with very important, deep and structural problems. It has been seen that the socioeconomic and sociocultural atmosphere required for the solution of the military, political, economic, sociological and cultural problems of the EU does not currently exist and that creating this atmosphere is almost impossible since it requires many years and an astronomical amount of financial support.

CONCLUSION AND DISCUSSION

The EU has not been able to achieve the desired success in sociocultural integration and socioeconomic welfare, which it has aimed for for many years since its establishment. It could not react successfully to the global transformations that occurred as a result of the epidemic and the war, causing the ongoing problems to increase and become more complicated. Considering the anticipated course of the world and the spiral of problems the EU is in, it is thought that the EU will soon face the reality of disintegration forced by the conjuncture.

KAYNAKÇA

- Arzheimer, K. (2018). Explaining Electoral Support for the Radical Right. In, *The Oxford Handbook of the Radical Right*. Rydgren, Jens (Edt.). Oxford University Press. 143-165. <https://www.kai-arzheimer.com/explanations-radical-right-voting.pdf>
- Akçay, Ü. (2020). *Yeni Bir Bretton Woods*. https://www.academia.edu/44394967/Yeni_Bir_Bretton_Woods?email_work_card=view-paper
- Basiouny, A. (2022). *Is This the End of Globalization?* <https://magazine.wharton.upenn.edu/issues/fall-winter-2022/is-this-the-end-of-globalization/>
- Bassetti, F. (2022). *Success or failure? The Kyoto Protocol's troubled legacy*. *Foresight*. <https://www.climateforesight.eu/articles/success-or-failure-the-kyoto-protocols-troubled-legacy/>
- Belgian Presidency of the Council of the European Union (2024). *European Pillar of Social Rights: The La Hulpe Declaration on the Future of Social Europe*. La hulpe. Belgium. <https://belgian-presidency.consilium.europa.eu/media/bj0adazv/declaration-finale.pdf>
- Beyrer, M. (2024). *Address by Markus Beyrer, Director General of Busnesseurope. High-level conference on the European pillar of social rights la hulpe*. https://www.busnesseurope.eu/sites/buseur/files/media/speeches/2024-04-16_mb_speech-la_hulpe_final.pdf
- Bloomberght, (2020a). *IMF ve Dünya Bankası'ndan küresel ekonomi için 'alarm zilleri'*. <https://www.bloomberght.com/imf-ve-dunya-bankasi-ndan-kuresel-ekonomi-icin-alarm-zilleri-2320799>.
- Brubaker, R (2017). Why populism? *Theory and Society*. 46, 357–385 <https://doi.org/10.1007/s11186-017-9301-7>
- Cable, J. (2022). *World at rising risk of recession as inflation hits consumers*. <https://www.reuters.com/markets/europe/global-economy-world-rising-risk-recession-inflation-hits-consumers-2022-08-23/>
- Cormann, M. (2020). *IMF ve Dünya Bankası'ndan küresel ekonomi için 'alarm zilleri'*. <https://www.bloomberght.com/imf-ve-dunya-bankasi-ndan-kuresel-ekonomi-icin-alarm-zilleri-2320799>
- De Jonge, L. & Heinze, A.-S. (2023). *How to Respond to the Far Right*. *VerfBlog*. <https://verfassungsblog.de/how-to-respond-to-the-far-right/>
- Dell’Ariccia, G., Mauro, P., Spilimbergo, A. and Zettelmeyer, J. (2020). *Economic Policies For The COVID-19 War*. IMF Blog. <https://cdn.cursdeguvernare.ro/wpcontent/uploads/2020/04/FMI-Economic-policies-for-the-COVID-19-War.pdf>
- Dettmer, J. (2022). *Why African states are reluctant to pick sides on Ukraine*. *Politico*. <https://www.politico.eu/article/africa-reluctant-to-pick-sides-on-ukraine-russia-war-food-shortage-crises/>
- Draghi, M. (2024). *Speech Mario Draghi La Hulpe. European Pillar of Social Rights: The La Hulpe Declaration on the Future of Social Europe*. https://i2.res.24o.it/pdf2010/Editrice/ILSOLE24ORE/ILSOLE24ORE/Online/Ogetti_Em

[bedded/Documenti/2024/04/16/20240416%20Speech%20Mario%20Draghi%20La%20Hulpe%2016%20April%202024.pdf](https://ec.europa.eu/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_en#map)

European Commission [EC] (2010). *A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth*. <https://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%200007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>

European Commission [EC] (2017). *European pillar of social rights*. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/ce37482a-d0ca-11e7-a7df-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-62666461>

European Commission [EC] (2021a). *The European Pillar of Social Rights Action Plan*. <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/en/>

European Commission [EC] (2021b). *The Recovery and Resilience Facility (RRF)*. https://commission.europa.eu/business-economy-euro/economic-recovery/recovery-and-resilience-facility_en#map

European Commission [EC] (2022a). *Communication on orientations for a reform of the EU economic governance framework*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0583>

European Commission [EC] (2022b). *REPowerEU Plan*. Brussels. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A230%3AFIN&qid=1653033742483>

European Commission [EC] (2023a). *European Year of Skills: Survey highlights skills shortages in small and medium-sized enterprises (SMEs)*. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=10661>

European Commission [EC] (2023b). *Commission sets out concrete actions for greater involvement of social partners at national and EU level*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_290

European Commission [EC] (2023c). *Commission sets out actions to accelerate the roll-out of electricity grids*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_6044

European Commission [EC] (2024a). *Tripartite Declaration for a Thriving European Social Dialogue*. Val Duchesse Social Partners Summit. <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1632&langId=en>

European Council (2017). *Resolution of the European Council on the Stability and Growth Pact Amsterdam*. Eur-Lex. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A31997Y0802%2801%29>

European Council (2021). *The Porto Declaration*. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2021/05/08/the-porto-declaration/>

European Council (2024). *Proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on the effective coordination of economic policies and multilateral budgetary surveillance and repealing Council Regulation (EC) No 1466/97*. <https://www.consilium.europa.eu/media/70386/st06645-re01-en24.pdf>

European Federation of National Organisations Working with the Homeless [FEANTSA], (2024a). *8th Overview Of Housing Exclusion In Europe*. <https://www.feantsa.org/download/executive-summary-en3607945785998260596.pdf>

European Federation of National Organisations Working with the Homeless [FEANTSA], (2024b). *ETHOS - European Typology of Homelessness and housing exclusion*. <https://www.feantsa.org/download/en-16822651433655843804.pdf>

- European Parliament (2022). *The impact of the COVID-19 pandemic and the war in Ukraine on EU cohesion*. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/733095/IPOL_STU\(2022\)733095_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/733095/IPOL_STU(2022)733095_EN.pdf)
- European Parliament (2024). *2024 European election results*. <https://results.elections.europa.eu/>
- Eurostat (2024a). *Industrial production up by 0.6% in the euro area and by 0.2% in the EU*. <https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-euro-indicators/w/4-15052024-bp>
- Eurostat (2024a). *Living conditions in Europe - poverty and social exclusion*. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe_-_poverty_and_social_exclusion
- Fabbrini, S. (2024). *How to combat economic nationalism in Europe*. *Social Europe*. <https://www.socialeurope.eu/how-to-combat-economic-nationalism-in-europe>
- Fernandes, N. (2020). *Economic Effects Of Coronavirus Outbreak (COVID-19) On The World Economy*. IESE Business School Working Paper. SSRN. (WP-1240-E). <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3557504>.
- Financial Times (2020). *Expats in Dubai Call For Cut in Their Children's School Fees*. <https://www.ft.com/content/c9f83ca9-9107-436f-864b-da1b7e28f56f>.
- Georgieva, K. (2020). *IMF ve Dünya Bankası'ndan küresel ekonomi için 'alarm zilleri'*. <https://www.bloomberght.com/imf-ve-dunya-bankasi-ndan-kuresel-ekonomi-icin-alarm-zilleri-2320799>
- Heinisch, R., Werner, A., & Habersack, F. (2019). Reclaiming national sovereignty: the case of the conservatives and the far right in Austria. *European Politics and Society*, 21(2), 163–181. <https://doi.org/10.1080/23745118.2019.1632577>
- Hernandez, Z. (2020). *Will Covid-19 Kill Globalization?* <https://zekrets.substack.com/p/will-covid-kill-globalization>
- Human Rights Watch (2024). Q&A: *The International Criminal Court and the United States*. <https://www.hrw.org/news/2020/09/02/qa-international-criminal-court-and-united-states>
- Ilzetzki, E. (2020). COVID-19: The Economic Policy Response. *A CEPR Press VoxEU.org*. <https://voxeu.org/article/covid-19-economic-policy-response>.
- International Labour Organization (2020). *COVID-19 And The World Of Work Updated Estimates And Analysis*. ILO monitor 2nd edition: Briefing Note. https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/documents/briefingnote/wcms_740877.pdf
- International Labour Organization (2021). *COVID-19 And The World Of Work. Seventh edition*. <https://www.ilo.org/resource/brief/ilo-monitor-covid-19-and-world-work-7th-edition>
- International Monetary Fund [IMF] (2020). *World Economic Outlook. The Great Lockdown*. International Monetary Fund. Research Department. Washington. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2020/04/14/World-Economic-OutlookApril-2020-The-Great-Lockdown-49306>
- Investor's Business Daily (2020). *Dow Jones Today, Stocks Slip: Fed Stimulus, Senate Impasse; New York, California Lockdown; NYSE Floor Closes*. <https://www.investors.com/market-trend/stock-market->

[today/dow-jones-today-futures-slide-fed-stimulus-impasse-new-york-california-lockdown-nyse-floor-closes/](https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-03-23/dow-jones-today-futures-slide-fed-stimulus-impasse-new-york-california-lockdown-nyse-floor-closes/).

- Iweala, N. O. (2020). *IMF ve Dünya Bankası'ndan küresel ekonomi için 'alarm zilleri'*. <https://www.bloomberght.com/imf-ve-dunya-bankasi-ndan-kuresel-ekonomi-icin-alarm-zilleri-2320799>
- Kniffin, K. M., Narayanan, J., Anseel, F., Antonakis, J., Ashford, S. P., Bakker, A. B., Bamberger, P., Bapuji, H., Bhawe, D. P., Choi, V. K., Creary, S. J., Demerouti, E., Flynn, F. J., Gelfand, M. J., Greer, L. L., Johns, G., Kesebir, S., Klein, P. G., Lee, S. Y. and Vugt, M. V. (2021). "COVID-19 And The Workplace: Implications, Issues, And Insights For Future Research And Action". *American Psychologist*, 76(1). <https://doi.org/10.1037/amp0000716>.
- Krzyżanowski, M. (2017). Discursive Shifts in Ethno-Nationalist Politics: On Politicization and Mediatization of the "Refugee Crisis" in Poland. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 16(1–2), 76–96. <https://doi.org/10.1080/15562948.2017.1317897>
- Letta, E. (2024). *Much More Than A Market; Speed, Security, Solidarity*. European Council Report. <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>
- Lynch, E. (2023). *The shadow of austerity-and authoritarianism*. <https://www.socialeurope.eu/the-shadow-of-austerity-and-authoritarianism>
- Lynch, E. (2024). *La Hulpe : A project of hope - Intervention of Esther Lynch, ETUC General Secretary*. *European pillar of social rights, Speeches*. <https://www.etuc.org/en/speech/la-hulpe-project-hope-intervention-esther-lynch-etuc-general-secretary>
- Malpass, D. (2020). *IMF ve Dünya Bankası'ndan küresel ekonomi için 'alarm zilleri'*. <https://www.bloomberght.com/imf-ve-dunya-bankasi-ndan-kuresel-ekonomi-icin-alarm-zilleri-2320799>
- Mang, S. & Caddick, D. (2024). *Navigating Constraints for Progress: Examining the Impact of EU Fiscal Rules on Social and Green Investments*. <https://www.etuc.org/sites/default/files/publication/file/2024-04/Publication%20-%20Fiscal%20Rules%20Report.pdf>
- Marks, H. (2022). *The Pendulum in International Affairs*. <https://www.oaktreecapital.com/insights/memo/the-pendulum-in-international-affairs>
- Mepschen, P. J. H. (2016). *Everyday autochthony: Difference, discontent and the politics of home in Amsterdam*. *Thesis, fully internal*, Universiteit van Amsterdam. https://pure.uva.nl/ws/files/4482853/168895_02.pdf
- Michalopoulos, S. (2023). *EU far-right dangerously boosted in new forecast*. *Euractiv*. <https://www.euractiv.com/section/politics/news/eu-far-right-dangerously-boosted-in-new-poll/>
- Murphy, S. D. (2009). The United States and the International Court of Justice: Coping with Antinomies. C. P. R. Romano (Edt.), *In, The Sword and the Scales: The United States and International Courts and Tribunals* (pp. 46–111). chapter, Cambridge: Cambridge University Press. <https://www.cambridge.org/core/books/abs/sword-and-the-scales/united-states-and-the-international-court-of-justice-coping-with-antinomies/E57F10940288F167B3B4A082E62F170F>

- NPR News (2020). *Oil Prices, Stocks Plunge After Saudi Arabia Stuns World With Massive Discounts*. <https://www.npr.org/2020/03/08/813439501/saudi-arabia-stuns-world-withmassive-discount-in-oil-sold-to-asia-europe-and-u->.
- Parley Policy Initiative (2023). *The "Rules-Based International Order," explained*. <https://www.parleypolicy.com/post/the-rules-based-international-order-explained>
- Rydgren, J. (2008). Immigration sceptics, xenophobes or racists? Radical right-wing voting in six West European countries. *European Journal of Political Research*. 47. 737–765. <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1475-6765.2008.00784.x>
- Schmit, N. (2024). *Speech by Commissioner Schmit at the high-level conference on the European Pillar of Social Rights*. European Commission – Speech. https://belgian-presidency.consilium.europa.eu/media/jnanhvzh/speech_by_commissioner_schmit_at_the_high-level_conference_on_the_european_pillar_of_social_rights.pdf
- Seddon, M., Sheppard, D., & Foy, H. (2022). *Russia switches off Europe's main gas pipeline until sanctions are lifted*. <https://www.ft.com/content/2624cc0f-57b9-4142-8bc1-4141833a73dd>
- Sen, N. (2024). *The Appellate Body in Crisis*. *Linklaters Trade Practice*. <https://www.linklaters.com/fr-fr/insights/blogs/tradelinks/the-appellate-body-in-crisis>
- Snippe, E., Griera, M., Alipour, N. & Théo B.-G. (2024). *Meet the parties fighting for power in the European elections*. https://www.euractiv.com/section/politics/news/meet-the-parties-fighting-for-power-in-the-european-elections/?utm_source=website&utm_campaign=popular
- Theodoropoulou, S. (2024). Debating the reform of the EU's economic governance: implications for Social Europe. In Vanhercke B., Sabato S. & Spasova S. (eds.). *Social policy in the European Union: state of play 2023, An ambitious implementation of the Social Pillar*, ETUI and OSE. https://www.etui.org/sites/default/files/2024-06/Social%20policy%20in%20the%20European%20Union-state%20of%20play%202023_2024.pdf
- UN Climate Change [UNFCCC] (2024). *The Paris Agreement*. <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>
- Vanhercke, B., Sabato, S., & Spasova, S. (2024). *Social policy in the European Union: state of play 2023 An ambitious implementation of the Social Pillar*. Twenty-Fourth annual report. European Trade Union Institute and OSE. https://www.etui.org/sites/default/files/2024-06/Social%20policy%20in%20the%20European%20Union-state%20of%20play%202023_2024.pdf
- Watson, S.D. (2009). *The Securitization of Humanitarian Migration: Digging moats and sinking boats*. 1st ed. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203876794>
- World Nuclear Association (2024). *Country Nuclear Profiles*. <https://world-nuclear.org/information-library/country-profiles>
- World Trade Organization [WTO] (2020). *Trade Set To Plunge As COVID-19 Pandemic Upends Global Economy*. Press Release. https://www.wto.org/english/news_e/pres20_e/pr855_e.htm#:~:text=World%20merchandise%20trade%20is%20set,effectiveness%20of%20the%20policy%20responses.&text=The%20%20dollar%20value%20of%20world,%25%20to%20US%24%2018.89%20trillion

Yılmaz A.Y. ve Mutlu, Ğ. S. (2020). Salgın Sonrası Dünyada, Küreselleşme ve Ulus Devlet Tartışmaları, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 55(3), 1965-1976

Zhang, W. & Hamori, S. (2021). Crude oil market and stock markets during the COVID19 pandemic: Evidence from the US, Japan, and Germany. *International Review of Financial Analysis*. 74. <https://doi.org/10.1016/j.irfa.2021.101702>.